

Ekonomická
fakulta
Faculty
of Economics

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Ekonomická fakulta
Katedra obchodu

Bakalářská práce

Spotřebitelské preference udržitelných potravin – biopotraviny

Vypracovala: Hana Svobodová

Vedoucí práce: doc. Ing. Hana Doležalová, Ph. D.

České Budějovice 2023

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Ekonomická fakulta

Akademický rok: 2022/2023

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: Hana SVOBODOVÁ
Osobní číslo: E21647
Studijní program: B0413A050023 Ekonomika a management
Téma práce: Spotřebitelské preference udržitelných potravin – biopotraviny
Zadávající katedra: Katedra obchodu, cestovního ruchu a jazyků

Zásady pro vypracování

Cíl práce:

Trend udržitelného rozvoje společnosti je nutné podpořit také udržitelnou spotřebou, konkrétně spotřebou udržitelných potravin. Tato práce se zaměří na spotřebu biopotravin. Tyto potraviny jsou produkovány s maximálním ohledem na ochranu životního prostředí, ale dosud nejsou českými spotřebiteli dostatečně preferovány. Cílem práce je podrobné vymezení priorit spotřebitelů v oblasti biopotravin a podmínek pro zlepšení současné situace.

Metodický postup:

1. Studium teoretických východisek.
2. Zpracování literární rešerše.
3. Sběr dat.
4. Vyhodnocení dat.
5. Návrhy a formulace závěru.

Rámcová osnova:

1. Úvod.
2. Literární přehled.
3. Cíle a metody.
4. Analýza a syntéza poznatků z průzkumů.
5. Diskuze.
6. Závěr.
7. Seznam literatury.
8. Summary.
9. Přílohy.

Rozsah pracovní zprávy: 50 – 60 stran
Rozsah grafických prací: dle potřeby
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná

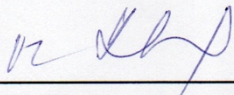
Seznam doporučené literatury:

Evropská komise. (2021). *Action plan for organic production in the EU 2021-2027*. https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:13dc912c-a1a5-11eb-b85c-01aa75ed71a1.0004.02/DOC_1&format=PDF

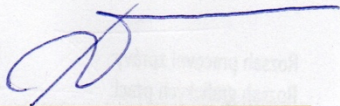
Hlaváčková, J., & Svobodová, S. (2022). *Zpráva o trhu s biopotravinami v ČR v roce 2020*. https://eagri.cz/public/web/file/698660/_514_TU_56_Zprava_o_trhu_s_biopotravinami_v_CR_v_roce_2020_V1.pdf
Hrabalová, A. (2022). *Ročenka 2020 – Ekologické zemědělství v ČR*. Praha, Česko: Ministerstvo zemědělství
Ministerstvo zemědělství. (2021). *Ekologické zemědělství – zodpovědná volba*. https://eagri.cz/public/web/file/694625/Katalog_NZM_bio_final_web.pdf
Ministerstvo zemědělství. (2021). *Akční plán ČR pro rozvoj ekologického zemědělství v letech 2021-2027*. https://eagri.cz/public/web/file/681755/Akcní_plan_CR_2021_2027.pdf
Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/848 ze dne 30. května 2018 o ekologické produkci a označování ekologických produktů a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 834/2007
Tahal, R. (2022). *Marketingový výzkum: Postupy, metody, trendy*. Praha, Česko: Grada
Zákon č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství, ve znění pozdějších předpisů

Vedoucí bakalářské práce: **doc. Ing. Hana Doležalová, Ph.D.**
Katedra obchodu, cestovního ruchu a jazyků

Datum zadání bakalářské práce: **21. prosince 2022**
Termín odevzdání bakalářské práce: **14. dubna 2023**

doc. Dr. Ing. Dagmar Škodová Parmová
děkanka

**JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
EKONOMICKÁ FAKULTA**
Studentská 13 (23)
370 05 České Budějovice

doc. Ing. Roman Švec, Ph.D.
vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 21. prosince 2022

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Datum

Podpis studenta

Poděkování

Tímto bych chtěla poděkovat své vedoucí práce doc. Ing. Haně Doležalové, Ph.D. za cenné rady, odborné vedení, vstřícnost a drahocenný čas, který vynaložila při kontrole mé bakalářské práce.

Dále bych chtěla poděkovat všem účastníkům průzkumu za vyplnění dotazníku a své rodině, která mě podporovala.

Obsah

1. ÚVOD	8
2. LITERÁRNÍ PŘEHLED	9
2.1 ZMĚNA KLIMATU	9
2.2 ZELENÁ DOHODA PRO EVROPU	10
2.2.1 <i>Cíle Zelené dohody pro Evropu.....</i>	<i>11</i>
2.2.2 <i>Financování Zelené dohody pro Evropu</i>	<i>12</i>
2.2.3 <i>Zelená dohoda pro Evropu a Česká republika.....</i>	<i>13</i>
2.3 STRATEGIE „OD ZEMĚDĚLCE KE SPOTŘEBITELI“	14
2.4 UDRŽITELNÉ POTRAVINY	15
2.4.1 <i>FAO</i>	<i>16</i>
2.4.2 <i>Codex Alimentarius</i>	<i>16</i>
2.4.3 <i>Definice udržitelných potravin podle FAO.....</i>	<i>17</i>
2.4.4 <i>Příklady označování potravin souvisejících s udržitelností</i>	<i>18</i>
2.5 EKOLOGICKÉ ZEMĚDĚLSTVÍ.....	20
2.5.1 <i>Vznik ekologického zemědělství.....</i>	<i>21</i>
2.5.2 <i>Výhody ekologického zemědělství.....</i>	<i>21</i>
2.5.3 <i>Specifika právní úpravy ekologického zemědělství v EU</i>	<i>22</i>
2.5.4 <i>Ekologické zemědělství ve vazbě na ochranu životního prostředí.....</i>	<i>23</i>
2.5.5 <i>Kontrolní systém ekologického zemědělství</i>	<i>25</i>
2.5.6 <i>Registr ekologických podnikatelů.....</i>	<i>28</i>
2.5.7 <i>Současný stav ekologického zemědělství v ČR</i>	<i>29</i>
2.6 BIOPOTRAVINY	33
2.6.1 <i>Loga pro biopotraviny.....</i>	<i>34</i>
2.6.2 <i>Biopotraviny versus konvenční potraviny</i>	<i>35</i>
2.6.3 <i>Obchod s biopotravinami</i>	<i>36</i>

2.6.4	<i>Soutěže biopotravin</i>	39
3.	CÍLE A METODIKA PRÁCE	42
3.1.	CÍL PRÁCE	42
3.1.1	<i>Cíl průzkumu</i>	42
3.2	METODIKA	42
3.2.1	<i>Dotazníkové šetření</i>	43
4.	VÝSLEDKY PRŮZKUMU A DISKUSE	44
4.1	DISKUSE	61
4.1.1	<i>Zájem o stav životního prostředí</i>	61
4.1.2	<i>Preference udržitelných potravin</i>	62
4.1.3	<i>Znalost pojmů udržitelné potraviny, ekologické zemědělství, biopotraviny</i>	64
4.1.4	<i>Porovnání kvality biopotravin s běžnými (konvenčními) potravinami</i>	66
4.1.5	<i>Cena a nákup biopotravin</i>	67
4.2	SHRNUTÍ	71
5.	ZÁVĚR	73
6.	SUMMARY	75
7.	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	76
8.	SEZNAM OBRÁZKŮ	79
9.	SEZNAM TABULEK	80
10.	SEZNAM GRAFŮ	81
11.	SEZNAM PŘÍLOH	82

1. Úvod

Spalování fosilních paliv, kácení lesů a chov hospodářských zvířat stále více ovlivňuje klima a průměrné teploty na Zemi. Lidstvo mění složení atmosféry, což zesiluje skleníkový efekt, ten pak způsobuje oteplování, tání ledovců a další jevy. Čím více skleníkových plynů lidstvo vypustí do atmosféry, tím více se planeta oteplí. Změnou klimatu je ohroženo fungování všech krajinných složek včetně lidské společnosti (Příčiny změny klimatu, n.d.; Změna klimatu, n.d.).

Zemědělství a chov hospodářských zvířat produkuje odpad, znečišťuje vodu a půdu a produkuje určité skleníkové plyny, které způsobují zvýšení globálních teplot. Celosvětově odpovídají za jednu třetinu emisí skleníkových plynů. Je to největší hybná síla ztráty biologické rozmanitosti a odlesňování, což dále prohlubuje krizi udržitelnosti, jež čelíme (Dvorský a Urban, 2014).

I když se to nemusí zdát tak přímé, to, co jíme každý den, je určujícím faktorem dopadů na životní prostředí, ke kterým dochází na celém světě.

Podstatou udržitelnosti je sociální rozvoj, který respektuje potřeby všech, účinná ochrana životního prostředí a šetrné využívání přírodních zdrojů a udržení vysoké a stabilní úrovně ekonomického růstu a zaměstnanosti. Udržitelné potraviny jsou takové potraviny, které mají pozitivní zdravotní, sociální, ekonomické a environmentální dopady na životní prostředí (Udržitelný rozvoj, n.d.; Trvale udržitelné vaření, n.d.).

Významnými zástupci udržitelných potravin jsou biopotraviny, potraviny vyrobené dle legislativních podmínek o ekologickém zemědělství. Ekologické zemědělství je charakterizováno jako produkce zdravých a kvalitních potravin trvale udržitelným způsobem. Základní pravidla ekologického zemědělství jsou formulována komplexně, aby nebylo životní prostředí poškozováno a aby byla zajištěna kvalita a oživení půdy, jež je základem dostatečné produkce i bez intenzifikačních chemických vstupů. Ekologické zemědělství produkuje bioprodukty, ze kterých se následně vyrábějí biopotraviny (Dvorský a Urban, 2014; Zákon č. 242/2000 Sb.; Ekologické zemědělství, n.d.).

Teoretická část bakalářské práce se zabývá vysvětlením základních pojmů dané problematiky. Praktická část se zaměřuje na znalost spotřebitelů o udržitelných potravinách a jejich významných zástupcích, biopotravinách, jaká je spotřeba a preference těchto potravin a co je největší překážkou jejich nákupu.

2. Literární přehled

2.1 Změna klimatu

Některé plyny v zemské atmosféře se chovají trochu jako skleněné tabulky skleníku. To znamená, že zadržují sluneční světlo a nedovolují mu uniknout ven, v tomto případě zpět do vesmíru. To vede ke zvyšování teploty na povrchu Země. Hlavní příčinou změny klimatu je zesilování přirozeného skleníkového efektu atmosféry v důsledku lidské činnosti a nadměrného zvyšování antropogenních emisí skleníkových plynů (Příčiny změny klimatu, n.d.; Změna klimatu, n.d.).

Jde zejména o tyto plyny: oxid uhličitý (CO_2), metan, oxid dusný a fluorované plyny. CO_2 a oxid dusný jsou skleníkové plyny, které se v atmosféře hromadí v průběhu desetiletí až století. Metan má na skleníkový efekt větší vliv než CO_2 , jeho životnost v atmosféře je však kratší. Jiné znečišťující látky včetně aerosolů, např. saze, mají na oteplování a ochlazování různé účinky a jsou rovněž spojovány s dalšími problémy jako je špatná kvalita ovzduší (Příčiny změny klimatu, n.d.).

V přírodě se mnohé z těchto skleníkových plynů běžně vyskytují, nicméně současná klimatická změna je způsobena činností člověka. Tím se výrazně liší od změn klimatu v minulosti. Při spalování černého uhlí, ropy a zemního plynu vzniká oxid uhličitý a oxid dusný. Kácení lesů neboli odlesňování způsobuje vytrácení účinku stromů pohlcovat CO_2 z atmosféry a regulovat tak klima. Krávy a ovce vyprodukují při trávení potravy velké množství metanu, intenzivnější chov hospodářských zvířat tak představuje další příčinu nárůstu emisí. Hnojiva s obsahem dusíku emitují oxid dusný. Fluorované plyny jsou vypouštěny ze zařízení a výrobků, jež tyto plyny používají. Zesílený skleníkový efekt pak způsobuje oteplování s důsledky jako tání ledovců, vzestup hladin oceánů, dlouhodobá sucha nebo častější vlny veder a jiné extrémní projevy počasí (Příčiny změny klimatu, n.d.; Klimatická změna, n.d.).

Období 2011–2020 bylo nejteplejším desetiletím v zaznamenané historii. Průměrná celosvětová teplota v roce 2019 byla $1,1\text{ }^\circ\text{C}$ nad úrovní před průmyslovou revolucí (před rokem 1750). Globální oteplování vyvolané člověkem v současné době roste tempem $0,2\text{ }^\circ\text{C}$ za desetiletí. Nárůst teploty o $2\text{ }^\circ\text{C}$ v porovnání s teplotou v předindustriálním období by měl závažné negativní dopady na přírodní prostředí, lidské zdraví a prosperitu, včetně mnohem vyššího rizika, že nastanou nebezpečné a možná dokonce katastrofické změny v životním prostředí. Z tohoto důvodu se mezinárodní společenství shodlo

na nezbytnosti udržet oteplování výrazně pod hranicí 2 °C a pokračovat v úsilí o jeho omezení na 1,5 °C (Příčiny změny klimatu, n.d.).

Ke globálnímu oteplování nejvíce přispívá CO₂ produkovaný lidskou činností. V roce 2022 byla koncentrace CO₂ v atmosféře 420 ppm (částic na jeden milion). Od druhé poloviny 19. století došlo k oteplení světa o 1,2 °C. V září 1980 bylo zalednění Severního ledového oceánu 7,5 mil. km², kdežto v září 2021 pouze 4,7 mil. km². Od roku 1900 do roku 2018 se zvýšila hladina oceánů o 20 cm, očekávané zvýšení hladin oceánů do roku 2150 je 80–150 cm (Klimatická změna, n.d.).

Dopady změny klimatu na společnost a přírodu, s nimiž se budeme setkávat v následujících desetiletích, budou přímo závislé na množství skleníkových plynů, které ještě do atmosféry vypustíme, ať už spalováním fosilních paliv nebo jinými aktivitami, při nichž vzniká velké množství emisí (Klimatická změna, n.d.).

2.2 Zelená dohoda pro Evropu

Změna klimatu a zhoršování životního prostředí představuje pro celý svět existenční hrozbu. Projevy oteplování planety jsou již viditelné, v České republice jsou jeho důsledkem například větší sucha nebo kůrovcová kalamita. Jiné země se potýkají s povodněmi, obrovskými požáry nebo s vlnami veder. K zastavení globálního oteplování a zhoršování životního prostředí je klíčové, aby se zapojili a spolupracovali všichni, od podniků a institucí až po státy a mezinárodní organizace (Co je Zelená dohoda pro Evropu?, 2022; Zelená dohoda pro Evropu, n. d.).

V roce 2015 se 193 států světa v Pařížské dohodě domluvilo a zavázalo udržet oteplení planety pod 2 °C, a aby nebyla překročena hranice 1,5 °C (Co je Zelená dohoda pro Evropu?, 2022).

Evropská komise v roce 2019 představila dokument o 25 stranách, Zelenou dohodu pro Evropu, jejímž hlavním cílem je dosáhnout na úrovni Evropské unie klimatické neutrality do roku 2050. Navazuje na přijaté úmluvy v rámci Organizace spojených národů (Kjótský protokol, Pařížská dohoda) (Co je Zelená dohoda pro Evropu?, 2022; Zelená dohoda pro Evropu, n. d.).

Zelená dohoda pro Evropu je rozdělena do tří hlavních sekcí: Transformace hospodářství, EU jako globální lídr, Evropský klimatický pakt.

Transformace hospodářství zahrnuje:

- a) ambicióznější klimatické cíle pro roky 2030 a 2050;

- b) začleňování udržitelnosti do všech politik EU jako financování, investice a spravedlivá transformace;
- c) rámcový návrh opatření pro transformaci v oblastech: energetika, doprava, budovy, průmysl a oběhové hospodářství, zemědělství, obnova biodiverzity a ekosystémů, nulové znečištění.

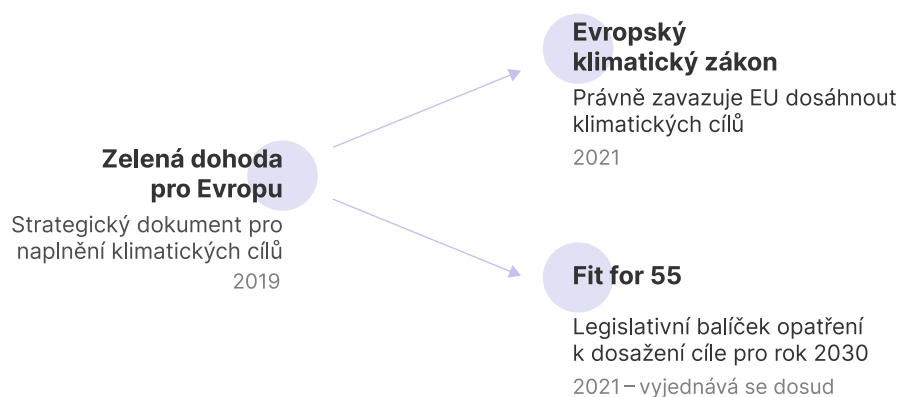
EU jako globální lídr znamená, jakou roli chce Evropská unie hrát v mezinárodním úsilí zaměřeném na ochranu klimatu.

Evropský klimatický pakt představuje platformy pro participaci veřejnosti a sdílení a budování znalostí v otázkách ochrany klimatu (Co je Zelená dohoda pro Evropu?, 2022).

2.2.1 Cíle Zelené dohody pro Evropu

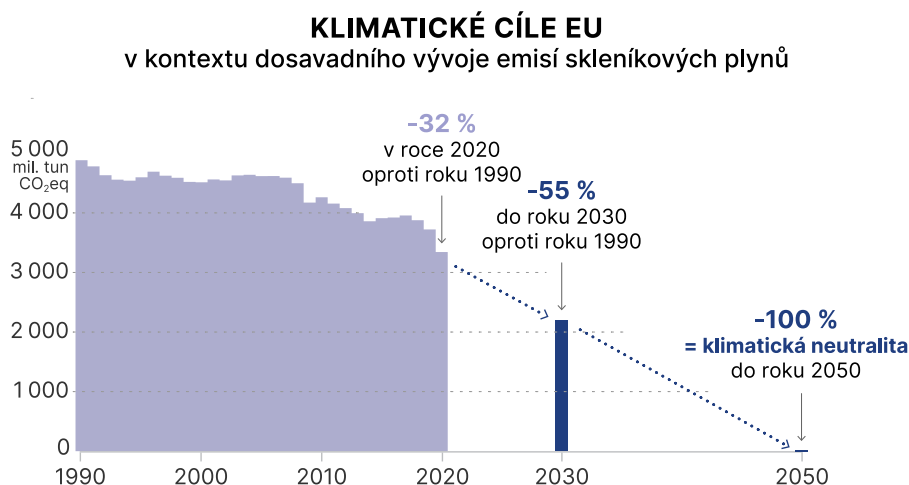
Mezi cíle Zelené dohody pro Evropu patří 3 miliardy stromů vysázených v EU do roku 2030, alespoň o 55 % méně emisí skleníkových plynů do roku 2030 oproti roku 1990 a primárním hlavním cílem je dosáhnout titulu prvního klimaticky neutrálního kontinentu do roku 2050. Cíle Zelené dohody podpořila i Evropská rada, což umožnilo zmíněné cíle zakotvit legislativně, a to tak, že v roce 2021 byl přijat Evropský klimatický zákon, jenž je činí právně závaznými. V téže roce vyšel i balíček legislativních návrhů Fit for 55, aby cíle Zelené dohody mohly být realizovány v praxi. Balíček Fit for 55 stanovuje konkrétní cíle a opatření pro rok 2030, tedy jaké změny je třeba uskutečnit do konce této dekády (Co je Zelená dohoda pro Evropu?, 2022).

Obrázek 1: Zelená dohoda pro Evropu

Zdroj: Fakta o klimatu

Obrázek 2: Klimatické cíle EU

Zdroj: Fakta o klimatu

Přínosy Zelené dohody pro Evropu mohou pro Evropu představovat čistý vzduch a vodu, zdravou půdu a biologickou rozmanitost, zdravé a cenově dostupné potraviny, renovované, energeticky účinné budovy, hustou síť veřejné dopravy, čisté energie a špičkové čisté technologické inovace, výrobky s delší životností, které lze opravit, recyklovat a opětovně použít, moderní pracovní místa a odbornou přípravu vedoucí k dovednostem, jež bude pro transformaci potřeba, globálně konkurenceschopný a odolný průmysl (Zelená dohoda pro Evropu, n.d.).

2.2.2 Financování Zelené dohody pro Evropu

Zdroje pro financování cílů Zelené dohody existují, o dalších se vyjednává, klíčové je rozhodování o efektivním využití zdrojů (Co je Zelená dohoda pro Evropu?, 2022).

Finance v EU pochází z rozpočtu Unie, z prodeje dluhopisů (NextGenerationEU), kterými si státy EU společně půjčily na obnovu po koronavirové pandemii a z výnosů z prodeje emisních povolenek. Alespoň 30 % unijního rozpočtu a příjmů z dluhopisů pro období 2021–2027 by mělo být využito na klimaticky prospěšná opatření (Co je Zelená dohoda pro Evropu?, 2022).

Aby byly prostředky zaměřeny především do regionů nejvíce ohrožených dekarbonizací hospodářství, v rámci České republiky se jde například o Karlovarský, Ústecký či Moravskoslezský kraj, součástí Zelené dohody je i mechanismus spravedlivé transformace, na který navazuje zřízení Fondu pro spravedlivou transformaci (Co je Zelená dohoda pro Evropu?, 2022).

Dalším zdrojem k dosažení klimatických cílů je soukromý kapitál, tedy finance, kterými disponují firmy, banky nebo investiční fondy, jež se nasměřují k nízkouhlíkovým projektům (Co je Zelená dohoda pro Evropu?, 2022).

Co se týče dalšího zdroje, vnitrostátních rozpočtů, Zelená dohoda pracuje s termínem ekologizace vnitrostátních rozpočtů, jež zahrnuje přesun zdanění od práce ke znečištění, konec dotací na fosilní paliva a rozpočtování s ohledem na sociální dopady. Unijní reforma DPH se postupně snaží do roku 2030 ukončit zvýhodněné sazby pro aktivity s negativním dopadem na životní prostředí, a naopak se snaží umožnit zvýhodnění aktivit, které jsou k přírodě šetrné. V národních rozpočtech nalezneme i část výnosů z emisních povolenek získaných při jejich dražbě, jež členské státy mají povinnost využít alespoň z 50 % na klimatická opatření. Součástí návrhu o reformě trhu s povolenkami v balíčku Fit for 55 je navýšení tohoto podílu na 100 % (Co je Zelená dohoda pro Evropu?, 2022).

2.2.3 Zelená dohoda pro Evropu a Česká republika

Pro Českou republiku je důležitá především transformace v technologické a sociální rovině (Co je Zelená dohoda pro Evropu?, 2022).

V technologické rovině jde o výrobu elektřiny a změnu energetického mixu ve prospěch většího zastoupení obnovitelných zdrojů energie a o otázky spojené s budováním infrastruktury pro přeshraniční přenos elektřiny (Co je Zelená dohoda pro Evropu?, 2022).

V sociální rovině je potřeba zvládnout výzvy spojené se změnami na trhu práce a energetickou chudobou. V důsledku zavírání uhelných dolů nebo proměny automobilového průmyslu lidé přijdou o zaměstnání, proto bude potřeba takové obyvatele podporovat. Nezbytná podpora bude i u ekonomicky zranitelných domácností, aby si mohly pořídit například solární panely nebo tepelná čerpadla (Co je Zelená dohoda pro Evropu?, 2022).

Česká republika by se měla zamyslet i nad otázkami, jak dekarbonizovat české firmy, jaké projekty s efektivním dopadem na životní prostředí financovat a měla by si definovat a přijmout roli, kterou chce v probíhající transformaci k bezemisnímu hospodářství hrát (Co je Zelená dohoda pro Evropu?, 2022).

Prostředky, jež v následujících letech obdrží Česká republika z fondů EU na klimatická opatření, budou odpovídat 450 až 800 miliardám korun a budou směřovat do mnoha oblastí, od obnovitelných zdrojů energie a komunitní energetiky přes zlepšování

energetické účinnosti až po udržitelné zemědělství a další (Finance z fondů EU na klimatická opatření v ČR, n.d.).

2.3 Strategie „Od zemědělce ke spotřebiteli“

Strategie „Od zemědělce ke spotřebiteli“ byla představena Komisí v květnu 2020 jako jedna z klíčových opatření v rámci Zelené dohody pro Evropu, do roku 2050 by měla přispět k dosažení klimatické neutrality a má za cíl posunout současný potravinový systém Evropské unie směrem k udržitelnému modelu (Od zemědělce ke spotřebiteli, n.d.).

Hlavní cíle strategie zahrnují zajištění dostatečné dodávky cenově dostupných a výživných potravin v rámci omezených možností naší planety, zvýšení rozlohy půdy, která je obhospodařována ekologicky, snížení používání pesticidů a hnojiv o 50 % do roku 2030, omezení potravinové ztráty a plýtvání potravinami, podporu udržitelnější spotřeby potravin a zdravou výživu, zlepšení životních podmínek zvířat a boj proti podvodům v dodavatelském řetězci (Od zemědělce ke spotřebiteli, n.d.).

Ve strategii „Od zemědělce ke spotřebiteli“ se předpokládá, že Komise navrhne řadu legislativních i nelegislativních opatření týkajících se mimo jiné ekologického zemědělství, omezení plýtvání potravinami, výživového označování na přední straně obalu a udržitelného označování potravin. Rada bude řádným legislativním postupem analyzovat a formulovat svůj postoj k připravovaným legislativním návrhům s cílem přijmout právní předpisy Evropské unie (Od zemědělce ke spotřebiteli, n.d.).

Společná zemědělská politika (SZP) je svými cíli silně provázána se strategií „Od zemědělce ke spotřebiteli“, protože jedním z klíčových cílů reformy SZP je modernizace zemědělství rozvíjením udržitelnějších zemědělských postupů a současně ochrana přírody a boj proti změně klimatu (Od zemědělce ke spotřebiteli, n.d.).

Jaké jsou závěry o strategii „Od zemědělce ke spotřebiteli“? Cíl vytvořit evropský udržitelný potravinový systém sahající od produkce až po spotřebu obsahuje trojí cíl, a to zajistit dostatečné dodávky cenově dostupných potravin a zároveň přispívat k dosažení klimatické neutrality Evropské unie do roku 2050, zajistit konkurenceschopnost zemědělství Evropské unie na celosvětové úrovni a zajistit spravedlivý příjem a výraznou podporu pro primární producenty (Od zemědělce ke spotřebiteli, n.d.).

Součástí strategie „Od zemědělce ke spotřebiteli“ je i akční plán pro podporu ekologické produkce předložený Komisí v březnu 2021, který obsahuje soubor opatření na posílení ekologického zemědělství v EU. Hlavním cílem je zvýšit ekologickou produkci

a do roku 2030 dosáhnout využívání 25 % rozlohy zemědělské půdy v EU pro její účely. Ministři zemí EU se dohodli na tom, že ekologické zemědělství je důležité pro udržitelnost evropského zemědělství, ziskovost odvětví zajišťuje vyvážená nabídka ekologických produktů a poptávka po nich, rozvoj ekologické produkce zajišťuje příjmy a pomáhá vytvářet pracovní místa. Při definování cílů a intervencí je třeba vzít v úvahu specifika a různé podmínky v členských státech a zásadní význam pro dosahování cílů strategie má zapojení všech zainteresovaných stran (Od zemědělce ke spotřebiteli, n.d.).

V rámci Zelené dohody pro Evropu je jedním z cílů snížit do roku 2030 emise skleníkových plynů o 55 % ve srovnání s úrovněmi z roku 1990 tak, aby bylo do roku 2050 na úrovni EU dosaženo klimatické neutrality. Zemědělství a lesnictví mohou hrát klíčovou úlohu v boji proti změně klimatu tím, že pohlcují uhlík z atmosféry a mohou jej udržitelným způsobem ukládat v půdách nebo biomase. Tyto postupy mohou zahrnovat v oblasti zemědělství výsadbu keřů nebo stromů, pěstování luštěnin, používání meziplodin a krycích plodin, ochranné zemědělství či zachovávání rašelinišť a v oblasti lesnictví zalesňování a obnovu lesů. Ministři také uznali, že je důležité poskytovat finanční podporu, která zemědělcům a lesníkům nabídne dostatečné pobídky k tomu, aby byli motivováni tyto postupy šetrné ke klimatu uplatňovat (Rada přijala závěry týkající se nízkouhlíkového zemědělství, 2022).

Evropská unie je do značné míry závislá i na dovozu produktů rybolovu a akvakultury. V červenci 2022 schválili ministři EU závěry Rady vyzývající k udržitelnému a konkurenceschopnému odvětví mořské a sladkovodní akvakultury v EU (Od zemědělce ke spotřebiteli, n.d.).

2.4 Udržitelné potraviny

Podstatou udržitelnosti je naplnění tří základních cílů: sociální rozvoj, jenž respektuje potřeby všech, účinná ochrana životního prostředí a šetrné využívání přírodních zdrojů a udržení vysoké a stabilní úrovně ekonomického růstu a zaměstnanosti (Udržitelný rozvoj, n.d.).

Udržitelné potraviny jsou takové potraviny, u kterých celý výrobní cyklus (včetně distribuce) minimalizuje negativní a maximalizuje pozitivní zdravotní, sociální, ekonomické a environmentální dopady na životní prostředí (Trvale udržitelné vaření, n.d.).

2.4.1 FAO

FAO je zkratka složená z počátečních písmen The Food and Agriculture Organization, v překladu Organizace pro výživu a zemědělství. FAO představuje mezivládní organizaci OSN, která byla zřízena 1945 a sídlí v Římě. Cílem této organizace je dosáhnout potravinové bezpečnosti pro všechny a zajistit, aby lidé měli pravidelný přístup k dostatečnému množství vysoce kvalitních potravin, aby mohli vést aktivní a zdravý život (About FAO, n.d.; Organizace pro výživu a zemědělství, n.d.).

FAO působí ve více než 130 zemích světa. Organizace se skládá ze 195 členů, přesněji 194 zemí a Evropské unie. Evropská unie je členem organizace od roku 1991 a uznává zásadního aktéra v otázkách, jež tvoří páteř společné zemědělské politiky: udržitelné zemědělství, harmonický rozvoj venkova, potravinové zabezpečení (Organizace pro výživu a zemědělství, n.d.).

2.4.2 Codex Alimentarius

Codex Alimentarius (CA) neboli „potravinový kodex“ či „potravinový zákoník“ je soubor norem, pokynů a zásad, jejichž cílem je ochrana zdraví spotřebitelů, prosazování poctivého jednání v mezinárodním obchodu s potravinami a koordinace činností mezinárodních vládních a nevládních organizací v oblasti potravinových norem. Codex Alimentarius je o bezpečném a dobrém jídle pro každého a všude (Codex Alimentarius, n.d.).

Mezinárodní obchod s potravinami existuje již tisíce let, ale až do nedávna se potraviny vyráběly, prodávaly a konzumovaly v první řadě lokálně. V průběhu minulého století se množství konzumovaných potravin a celková rozmanitost potravin, jež dříve nebyla možná, začala šířit po celém světě. V dnešní době se mezinárodní obchod s potravinami představuje v hodnotě 2000 miliard dolarů ročně, s miliardami tun potravin vyrobených, prodávaných a přepravovaných (About Codex Alimentarius, n.d.).

Mezinárodní organizace Codex Alimentarius vznikla v 60. letech minulého století, na jejím ustanovení se podílely dvě organizace Spojených národů: Organizace pro potraviny a zemědělství (FAO) a Světová zdravotnická organizace (WHO). Od svého založení se systém Codex vyvíjel otevřeným, transparentním a inkluzivním způsobem, aby čelil vznikajícím výzvám (About Codex Alimentarius, n.d.).

Obavy veřejnosti o bezpečnost a kvalitu potravin je globálním tématem, proto Codex na zasedáních často diskutuje o tématech jako jsou pesticidy, potravinářské přídatné látky,

kontaminanty, ale také například veterinární léky. Standardy Codexu jsou založeny na spolehlivých vědeckých poznatcích poskytovaných nezávislými mezinárodními orgány pro hodnocení rizik nebo na konzultacích ad hoc organizovaných FAO a WHO. I když jsou standardy Codexu doporučeními pro dobrovolnou aplikaci, slouží v mnoha případech jako základ pro národní legislativu (About Codex Alimentarius, n.d.).

Československo patřilo k zakládajícím členům CA. Účelem CA je mimo jiné řídit a pomáhat při vypracování definicí potravin a požadavků na ně, pomáhat při harmonizaci těchto požadavků, a tak podporovat i mezinárodní obchod s potravinami (Codex Alimentarius, n.d.).

2.4.3 Definice udržitelných potravin podle FAO

Podle FAO představuje udržitelný potravinový systém „potravinový systém, který zajišťuje potravinovou bezpečnost a výživu pro všechny takovým způsobem, že ekonomické, sociální a environmentální základy pro vytváření potravinové bezpečnosti a výživy pro budoucí generace nejsou ohroženy.“ Je nezbytné, aby potraviny, jež konzumujeme, měly při výrobě minimální dopad na životní prostředí. Nesouvisí to pouze s balením nebo představou, ale s celým výrobním cyklem (Inclusive and Sustainable Territories and Landscapes Platform, n.d.).

FAO podporuje komplexní potravinové systémy, které přispívají ke zlepšení produktivity při zachování životního prostředí, zvýšení spotřeby místních produktů, zlepšení městské a venkovské oblasti i ke zvýšení přidané hodnoty území a krátkých potravinových dodavatelských řetězců (Inclusive and Sustainable Territories and Landscapes Platform, n.d.).

Správné znalosti a koordinace politik, programů a opatření k rozvoji udržitelných potravinových systémů mohou optimalizovat výsledky a maximalizovat dostupné zdroje a zároveň přispět k vytváření sociálního kapitálu na daném území. V souladu s tím by měly být vypracovány plány rozvoje, aby byla zajištěna meziodvětvová koordinace a aby bylo podporováno zajišťování potravin a hospodářský a sociální rozvoj (Inclusive and Sustainable Territories and Landscapes Platform, n.d.).

Vlády by v ideálním případě měly poskytovat pobídky pro spotřebu zdravých potravin a investovat do infrastruktury na podporu výroby a komercializace potravinových systémů. Je také nutné zahrnout soukromé subjekty, které mají kapacitu investovat

a poskytovat finanční a komerční nástroje na podporu uvedených systémů (Inclusive and Sustainable Territories and Landscapes Platform, n.d.).

2.4.4 Příklady označování potravin souvisejících s udržitelností

Obrázek 3: GMO FREE

Zdroj: Freepik

GMO FREE – Takto označené potraviny zaručují, že nebyly použity geneticky modifikované produkty v žádné fázi výroby potraviny (pěstování zemědělských komodit, výkrm hospodářských zvířat, v přísadách do potravin) s výjimkou určitého životního stádia zvířat. Požadavky standardu nejsou omezeny pouze na producenty surovin nebo na výrobce potravin, ale vztahují se také na obchodníky a dopravce, kteří nakládají se surovinami a produkty (Označování „BEZ GMO“, n.d.).

Obrázek 4: Eurolist

Zdroj: eAGRI

Eurolist – Eurolist představuje logo Evropské unie pro ekologickou produkci a najdeme jej na všech balených biopotravinách vyprodukovaných v rámci EU, není však povinné u nebalených biopotravin a u dovozu ze zemí mimo EU. Logo musí být dle evropské legislativy doprovázeno číselným kódem kontrolní organizace a informací o místě původu surovin (Tajemná loga na potravinách, n.d.).

Obrázek 5: KLASA

Zdroj: LOVIME.BIO

KLASA – Potraviny nesoucí značku KLASA vykazují minimálně v jednom znaku výjimečné kvalitativní charakteristiky, kterými se liší od „běžných výrobků na trhu“. Na obale potraviny však nenajdeme informaci, v čem kvalita daného výrobku spočívá. KLASA je národní značkou Ministerstva zemědělství, které ji bezplatně uděluje na dobu tří let vybraným potravinářským výrobkům (Tajemná loga na potravinách, n.d.).

Obrázek 6: FAIRTRADE

Zdroj: LOVIME.BIO

FAIRTRAIDE – Značka zaručuje, že produkt byl vyroben v souladu s myšlenkou spravedlivého obchodu a splňuje sociální, ekonomické a environmentální standardy stanovené organizací Fairtrade International. Hlavními principy Fairtrade jsou spravedlivá cena, důstojné pracovní podmínky, zákaz dětské práce, rozvoj komunit, ochrana životního prostředí a ekologická udržitelnost. Cílem je zlepšovat životní podmínky pěstitelů z rozvojových zemí nebo drobných výrobců, kteří jsou znevýhodněni (Tajemná loga na potravinách, n.d.).

Obrázek 7: Rainforest Alliance

Zdroj: Racio

Rainforest Alliance – Kulaté logo s žabičkou spotřebitele informuje o tom, že daný produkt obsahuje složky, které pochází z farmy, jež podléhá požadovaným standardům a je certifikována. K získání certifikace Rainforest Alliance je potřeba splňovat požadavky jako omezení používání chemikálií či hnojiv, zákaz zásahů do vodních toků, zachování přirozené vegetace, zákaz dětské práce, vhodné pracovní podmínky a odpovídající platové ohodnocení zaměstnanců. V současné době mohou nést certifikační známku např. banány,

káva, čokoláda, čaj, bylinky, ovoce, zelenina nebo také kokosový olej (Certifikace Rainforest Alliance – co to vlastně je?, n.d.).

Obrázek 8: MSC

Zdroj: National Fisherman

MSC – Logo MSC označuje výrobky pocházející z ryb ulovených, zpracovaných a prodávaných za přísných podmínek Marine Stewardship Council. Cílem programu Marine Stewardship Council je přispívat ke zdraví světových oceánů podporou udržitelného rybolovu, spotřebitelé tak nákupem produktů označených MSC přispívají ke zdraví oceánů a podporují udržitelný rybolov (První výrobce a velkoobchod potravin s certifikáty MSC, 2015).

2.5 Ekologické zemědělství

Ekologické zemědělství je charakterizováno jako produkce zdravých a kvalitních potravin trvale udržitelným způsobem. Ekologické zemědělství představuje hospodaření s kladným vztahem ke zvířatům, půdě, rostlinám a přírodě, proto důležitými znaky ekologického zemědělství jsou zamezení poškozování půdy (zákaz používání umělých hnojiv, různých chemických přípravků a postřiků), široká podpora biodiverzity v krajině a vyloučení geneticky modifikovaných organismů (GMO). Pro zajištění těchto charakteristik pracuje pokrokový způsob hospodaření s nejmodernějšími vědeckými poznatky ve spojení s osvědčenými tradičními postupy, a tak produkuje vysoce kvalitní a hodnotné biopotraviny (Ekologické zemědělství, n.d.).

Ekologické zemědělství respektuje potřeby zvířat, zvířata mají možnost žít v téměř přirozených podmínkách a tento přístup vede k prevenci nemocí (Ekologické zemědělství, n.d.).

Ekologický způsob zemědělství však nese i rozměr sociální. Ekologické zemědělství přispívá k zaměstnanosti a udržení obyvatel zejména v ekonomicky a geograficky okrajových regionech. Význam má také pro turistický ruch, kdy svou péčí se významně podílí na zachování tradičního rázu krajiny a její atraktivity (Ekologické zemědělství, n.d.).

Ekologičtí zemědělci jsou podporováni Ministerstvem zemědělství v rámci národních dotací i Programu rozvoje venkova (Ekologické zemědělství, n.d.).

2.5.1 Vznik ekologického zemědělství

Ekologické zemědělství je u nás i v Evropě uznávanou moderní metodou s historií sahající do začátku 20. století, která je přesně definována zákonem. Vychází z osvědčených tradičních zemědělských postupů, ale pracuje i s nejmodernějšími vědeckými poznatky. Pouze ekologičtí zemědělci mohou své produkty označovat jako BIO či EKO (Šarapatka, 2006).

Vytvoření ekologického zemědělství bylo motivováno v minulém století zejména negativy tehdejšího zprůměrněného zemědělství, které začalo poškozovat přírodu, představovalo špatné zacházení s chovanými zvířaty, snižovalo kvalitu potravin, ohrožovalo sociální jistoty rolníků a zdraví populace. Vinou využívání prvních těžkých strojů a minerálních hnojiv bylo pozorováno snížení kvality půdy jako utužení a eroze, projevíly se problémy s plodností hospodářských zvířat či s klíčivostí osiv (Šarapatka, 2006).

2.5.2 Výhody ekologického zemědělství

Ekologické zemědělství reaguje věcně na výše uvedená negativa a pomocí převážně preventivních opatření pozitivně ovlivňuje kvalitu potravin, životního prostředí, pomáhá řešit ekonomickou a sociální krizi současného zemědělství (Moudrý, 1994).

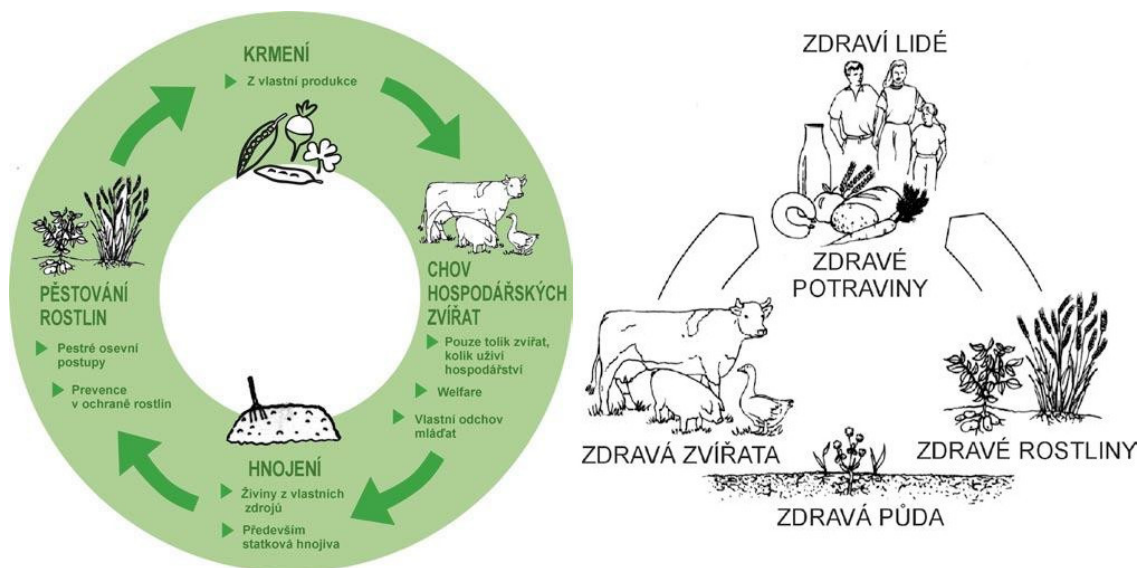
Ekologický způsob zemědělství je schopen zajistit dostatečně vysoké výnosy i v období nepříznivých klimatických změn (Ekologické zemědělství, n.d.).

Dále nezatěžuje prostředí agrochemickými látkami, důsledkem je pak např. snižování nákladů na čištění vod nebo celkově zvyšování retence vody v krajině (Ekologické zemědělství, n.d.).

Zároveň svým přístupem zajišťuje nadstandardní životní podmínky chovaných zvířat odpovídající co nejpřirozenějším potřebám (Ekologické zemědělství, n.d.).

Výsledkem je pak produkce kvalitních biopotravin bez agrochemických látek, hormonů nebo léčiv. Tím vším ekologické zemědělství přispívá k důležitému cíli, kterým je zdravý člověk ve zdravé krajině (Ekologické zemědělství, n.d.).

Obrázek 9: Ekologické zemědělství

Zdroj: Skutečně zdravá škola – Co je ekologické zemědělství?

2.5.3 Specifika právní úpravy ekologického zemědělství v EU

Nařízení Rady (ES) č. 834/2007 z 28. června 2007 o ekologické produkci a označování ekologických produktů nahrazující nařízení (EHS) č. 2092/91. Toto nařízení stanovuje právní rámec pro výrobu, distribuci, kontrolu a označování ekologických produktů, které mohou být nabízeny a obchodovány v EU. Nařízení Rady se vztahuje na živé nebo nezpracované zemědělské produkty, zpracované potraviny, osiva a rozmnožovací materiál, krmiva pro hospodářská zvířata a produkci akvakultury. Nařízení se dále vztahuje na sběr volně rostoucích rostlin a mořských řas. V rozsahu nařízení nejsou zahrnuty produkty rybolovu a lovu zvířat (Dvorský a Urban, 2014).

Nařízení Komise (ES) č. 889/2008 z 5. srpna 2008 stanovuje prováděcí pravidla pro produkci, označování a kontrolu ekologických produktů. Nařízení upravuje jak pěstování rostlin a chov zvířat, tak i zpracování, označování a distribuci ekologických potravin, krmiv, rozmnožovacího materiálu a jejich kontrolu a certifikaci. Přílohy připojené k Nařízení Komise mimo jiné zahrnují:

- seznamy povolených hnojiv a pesticidů (jejich účinných látek);
- minimální požadavky na velikost ustájovacích prostor a výběhů pro ekologicky chovaná hospodářská zvířata podle druhu a kategorie zvířat;
- maximální počet zvířat (maximální zatížení půdy podle druhu a kategorií);

- seznam povolených neekologických surovin, přídatných látek, nosičů, činidel a dalších látek pro výrobu biopotravin;
- seznam produktů a látek povolených při výrobě vína;
- seznam povolených neekologických krmných surovin, doplňkových látek a činidel pro výrobu krmných směsí a premixů;
- seznam povolených produktů a látek k čištění a dezinfekci;
- požadavky na označování bioproduktů – logo Společenství a číselné kódy kontrolních subjektů;
- produkční systém a maximální hustota chovu živočichů v akvakultuře (Dvorský a Urban, 2014).

Ekologičtí zemědělci a zpracovatelé musí dodržovat řadu pravidel. Kromě předpisů EU pro ekologické zemědělství a ekologickou produkci a národních předpisů (zákon č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství) to jsou také obecně závazné právní předpisy, které upravují výrobu, zpracování, marketing, označování a kontrolu zemědělských produktů (Dvorský a Urban, 2014).

2.5.4 Ekologické zemědělství ve vazbě na ochranu životního prostředí

NR č. 834 článek 3

Ekologická produkce zavádí systém řízení zemědělství, který:

- *respektuje přírodní systémy a cykly a zachovává a zlepšuje zdraví půdy, vody, rostlin a živočichů a rovnováhu mezi nimi,*
- *přispívá k vysoké úrovni biologické rozmanitosti,*
- *odpovědným způsobem využívá energii a přírodní zdroje, jako je voda, půda, organická hmota a vzduch,*
- *dodržuje přísné normy pro dobré životní podmínky zvířat a zejména uspokojuje jejich druhově specifické etologické potřeby,*
- *zaměřuje se na získávání produktů vysoké jakosti,*
- *zaměřuje se na získávání celé řady potravin a jiných zemědělských produktů, které odpovídají spotřebitelské poptávce po zboží vyprodukovaném za použití postupů, jež nepoškozují životní prostředí, zdraví lidí, zdraví rostlin nebo zdraví a dobré životní podmínky zvířat.*

Ekologická produkce se řídí těmito zásadami:

vhodné plánování a řízení biologických postupů založených na ekologických systémech využívajících vlastní přírodní zdroje způsoby, které:

- *využívají živé organismy a mechanické způsoby produkce,*
- *provazují pěstování plodin a živočišnou produkci ve vazbě na půdu nebo akvakulturu (v souladu se zásadami udržitelného využívání rybolovných zdrojů),*
- *vyklučují používání GMO a produktů získaných z GMO či získaných za použití GMO s výjimkou veterinárních léčivých přípravků,*
- *jsou založeny na posouzení rizik, a případně na použití bezpečnostních a preventivních opatření,*
- *omezení využívání vnějších vstupů. Pokud je využití vnějších vstupů nutné nebo pokud neexistují vhodné řídicí postupy nebo způsoby, omezi se na vstupy z ekologické produkce, přírodní látky nebo látky z nich odvozené, minerální hnojiva s nízkou rozpustností. Použití syntetických chemických látek je přísně omezené na výjimečné případy.*

Základní pravidla ekologického zemědělství jsou formulována komplexně, aby nebylo životní prostředí (ŽP) poškozováno a aby byla zajištěna kvalita a oživení půdy, jež je základem dostatečné produkce i bez intenzifikačních chemických vstupů (Dvorský a Urban, 2014).

K docílení optimálního zdraví a struktury půdy se v ekologickém zemědělství používají mechanické a fyzikální metody kultivace půdy. Tento přístup pomáhá udržovat biodiverzitu jak na povrchu, tak pod povrchem půdy. K zachování a zlepšování zdraví půdy používají ekologičtí zemědělci např. zavedení pestrého osevního postupu za účelem narušení životního cyklu plevelů a škůdců; organická statková hnojiva pro zlepšení struktury půdy jako prevence před půdní erozí; nepoužívají umělá hnojiva a pesticidy s cílem zabránit změnám v chemickém složení a struktuře půdy; zajišťují dostatečné plochy pastvin pro zvířata, aby nedošlo k úplnému vypasení; vysévají plodiny zeleného hnojení po sklizni k ochraně půdy, vysazují křovinné pásy a zakládají travní pásy jako prevenci před půdní erozí a vyplavováním živin (Dvorský a Urban, 2014).

Mnoho postupů, které zvyšují produktivitu v ekologickém zemědělství, současně pozitivně ovlivňuje rozvoj další fauny a flóry a pomáhá zachovávat přirozenou biodiverzitu. Znečištění vodního prostředí je eliminováno zákazem používání syntetických rychle rozpustných hnojiv, pesticidů a dalších umělých prostředků (Dvorský a Urban, 2014).

Ekologické zemědělství produkuje méně emisí uhlíku, a tím také může pozitivně přispět ke zmenšování klimatických změn v budoucnosti. Nižší spotřeba energie díky recyklování odpadů a vedlejších produktů, snaha o zvyšování obsahu humusu v půdě, zachování většího množství přirozené zeleně, přednostní využívání místních zdrojů, to vše přispívá ke snižování emisí. Ekologické zemědělství vrací do půdy v průměru o 12–15 % více oxidu uhličitého než systém s minerálními hnojivy, čímž zvyšuje její úrodnost a obsah humusu (Dvorský a Urban, 2014).

Nepoužívání syntetických hnojiv a pesticidů, hormonů a snížená spotřeba léčiv minimalizují riziko zanesení těchto chemikálií do vod. Zároveň se díky nižším dávkám hnojení v ekologickém zemědělství snižuje i riziko eutrofizace vodního prostředí. Eutrofizace představuje nadměrné přemnožení řas způsobeného průsakem či splachem živin do vody, což následně redukuje obsah kyslíku a ohrožuje zdraví vodních rostlin a živočichů (Dvorský a Urban, 2014).

2.5.5 Kontrolní systém ekologického zemědělství

Pro ekologickou produkci a označování bioproduktů je charakteristický systém přísné kontroly a certifikace. Kontroluje se celý proces od zemědělského podniku přes výrobu, balení, distribuci až po obchod. Kontrole podléhá i ekologická produkce ve třetích zemích (mimo EU) a dovoz bioproduktů z těchto zemí (Kontrolní systém EZ, n.d.).

Kontrolou ekologické produkce jsou pověřeny 4 soukromé kontrolní a certifikační organizace, též jen jako KO, na základě veřejnoprávní smlouvy s Ministerstvem zemědělství. Náklady kontroly nese kontrolovaný subjekt (Kontrolní systém EZ, n.d.).

Kontrolní a certifikační organizace mají povinnost vykonat u každého registrovaného ekologického podniku kontrolu alespoň jedenkrát za rok, z toho musí proběhnout minimálně u 10 % podniků namátkové kontroly a zároveň minimálně 10 % všech kontrol formou předem neohlášené kontroly (Kontrolní systém EZ, n.d.).

Pokud kontrola proběhne v pořádku, udělí KO na příslušný produkt osvědčení o původu bioproduktu, biopotraviny nebo ostatního bioproduktu, tzv. certifikát (Kontrolní systém EZ, n.d.).

V případě kontrol ve zvlášť závažných případech nebo tam, kde ke kontrole nejsou oprávněny KO, provádí kontroly státní dozorové orgány (Kontrolní systém EZ, n.d.).

Kontrolní organizace

KEZ o. p. s. je česká akreditovaná kontrolní a certifikační organizace, která zajišťuje odbornou nezávislou kontrolu a certifikaci v systému ekologického zemědělství. Organizace je oprávněna certifikovat biokosmetiku, přírodní kosmetiku a od roku 2009 i zařízení veřejného stravování. Mezinárodní kód organizace je CZ-BIO-001 (Kdo jsme, n.d.).

Obrázek 10: Logo KEZ o. p. s.

Zdroj: KEZ

ABCERT AG, organizační složka vznikla v Německu jako jedna z prvních organizací zaměřujících se na kontrolu ekologického hospodaření a bioprodukce. Od roku 2006 má svou pobočku i v České republice. Mezinárodní kód organizace je CZ-BIO-002 (ABCERT se představuje, n.d.).

Obrázek 11: Logo ABCERT

Zdroj: ABCERT

Biokont CZ, s. r. o. představuje českou kontrolní organizaci založenou v roce 2005 a je pověřena MZe ČR a ÚKSUP Bratislava SR kontrolní a certifikační činností v ekologické zemědělské výrobě na území celé České a Slovenské republiky. Stejně

jako KEZ je oprávněna certifikovat biokosmetiku a přírodní kosmetiku. Mezinárodní kód organizace pro Českou republiku je CZ-BIO-003 (O SPOLEČNOSTI BIOKONT, n.d.).

Obrázek 12: Biokont s. r. o.

Zdroj: Biokont

BUREAU VERITAS CERTIFICATION CZ, s. r. o. byla založena již v roce 1828 za účelem pomoci zákazníkům s dodržováním legislativy související s jakostí, ochranou zdraví a bezpečností. Na území České republiky působí od roku 2013, kdy organizace nabízí kontrolu a certifikaci produktů ekologického zemědělství. Organizace působí také na území Francie, Švýcarska, Německa, USA, Indii, Maroku a dalších zemích. Mezinárodní kód organizace je CZ-BIO-004 (POPIS ČINNOSTI, n.d.).

Obrázek 13: Logo Bureau Veritas

Zdroj: Bureau Veritas

Státní dozorové orgány

Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský (UKZÚZ) zajišťuje úřední kontrolu dle nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 882/2004, o úředních kontrolách za účelem ověření dodržování právních předpisů týkajících se krmiv a potravin a pravidel o zdraví zvířat a dobrých životních podmínkách zvířat. Kontrolu vykonává na základě vyžádání ze strany Ministerstva zemědělství nebo na základě výsledcích rizikové analýzy (Kontrolní systém EZ, n.d.).

Státní veterinární správa (SVS) vykonává dozor nad zdravím zvířat a aby nebyla týrána, nad zdravotní nezávadností potravin živočišného původu, nad ochranou území ČR před možným zavlečením nebezpečných nákaz nebo jejich nositelů. Veškeré povinnosti a práva SVS jsou vyjmenovány a popsány ve veterinárním zákoně č. 166/1999 Sb. (Kontrolní systém EZ, n.d.).

Státní zemědělská a potravinářská inspekce (SZPI) je státní úřad, který provádí dozor nad dodržováním evropského a národního potravinového práva v České republice. SZPI kontroluje bezpečnost, jakost a správné označování potravin, surovin pro jejich výrobu, zemědělských výrobků a tabákových výrobků. Kontrolu ekologické produkce vykonává v rámci svých kompetencí daných zákonem č. 110/1997 Sb. a souvisejícími předpisy (Kontrolní systém EZ, n.d.).

2.5.6 Registr ekologických podnikatelů

Subjekty, které podnikají v ekologickém zemědělství, kterým Ministerstvo zemědělství udělilo registraci podle zákona č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství, subjekty, které uvádějí biopotraviny na trh, musí být registrovány a kontrolovány. Každého producenta či obchodníka působícího a registrovaného na území ČR je možné si ověřit v Registru ekologických podnikatelů (Registr ekologických podnikatelů, n.d.).

Ekologické farmy musí nejprve projít přechodným obdobím, než své produkty mohou označovat jako bioprodukty. Přechodné období začíná dnem doručení žádosti o registraci na MZe (Dvorský a Urban, 2014).

Přechodné období (PO) je období, ve kterém dochází k přeměně zemědělské výroby na ekologické zemědělství a k odstranění vlivu negativních dopadů předchozí zemědělské činnosti na zemědělskou půdu, krajinu a životní prostředí. V PO má osoba zařazená do přechodného období stejné povinnosti jako ekologický podnikatel (Dvorský a Urban, 2014).

V Registru ekologických podnikatelů jsou zobrazeny pouze ty subjekty, jejichž registrace je dosud platná. Samotná přítomnost subjektu v registru neznamená, že subjekt může veškeré své produkty uvádět do oběhu pod označením „bio“ nebo „PO“. Pro takové označování potravin musí subjekt získat certifikát na konkrétní produkty, jenž vydává příslušná kontrolní organizace na základě výsledků každoroční kontroly (Registr ekologických podnikatelů, n.d.).

V registru lze prohlížet jednotlivé subjekty dle typu činnosti, pro jednotlivé typy činností jsou v menu použity tyto názvy:

Zemědělci, ekologičtí zemědělci neboli dle zákona o ekologickém zemědělství „ekologičtí podnikatelé“; zemědělci v přechodném období;

Výrobci biopotravin, osoby, které vyrábí a uvádějí do oběhu biopotraviny;

Obchodníci, osoby, které uvádějí biopotraviny a bioprodukty do oběhu;

Dovozci, osoby dovážející biopotraviny a bioprodukty ze třetích zemí;

Vývozcí, osoby vyvážející biopotraviny a bioprodukty do třetích zemí;

Krmiva, výrobci či dodavatelé ekologických krmiv;

Rozmnožovací materiál, výrobci či dodavatelé ekologického rozmnožovacího materiálu;

Včelaři, chovatelé včel v ekologickém chovu;

Chovatelé ryb, ekologičtí chovatelé ryb;

Pěstitelé hub, pěstitelé hub v ekologickém zemědělství;

Volný sběr, ekologičtí sběrači volně rostoucích rostlin;

Ostatní, tato kategorie představuje činnosti jiné povahy. (Registr ekologických podnikatelů, n.d.)

V registru si můžeme ověřit oprávnění a certifikát i stánkových prodejců, kteří prodávají nebalené biopotraviny jako jsou uzeniny, zelenina a ovoce (Registr ekologických podnikatelů, n.d.).

Povinnost registrace se nevztahuje na maloobchody, které pouze prodávají biopotraviny konečnému spotřebiteli ve spotřebitelském balení (Registr ekologických podnikatelů, n.d.).

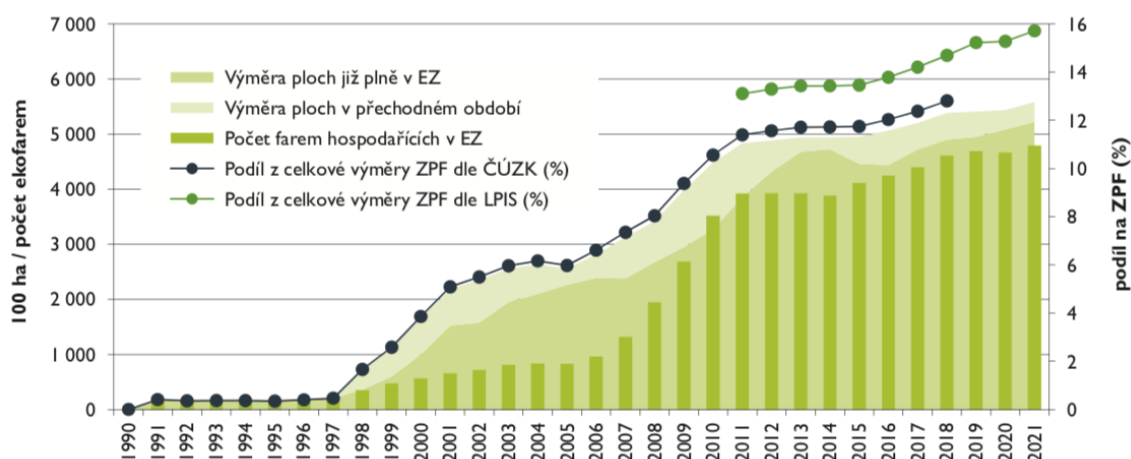
E-shopy však registraci podléhají (Registr ekologických podnikatelů, n.d.).

2.5.7 Současný stav ekologického zemědělství v ČR

Vývoj ekologického zemědělství v ČR

Z Registru ekologických podnikatelů lze zjistit, že k datu 31. 12. 2021 hospodařilo ekologicky 4 794 ekofarem na celkové výměře 558 124 ha, což představuje podíl 15,7 % z celkové výměry zemědělského půdního fondu v ČR v LPIS (Ročenka 2021 – Ekologické zemědělství v ČR, 2023).

Graf 1: Vývoj celkové výměry a počtu farem v EZ a podílu na celkovém ZPF (1990-2021)

Zdroj: Ročenka 2021 – Ekologické zemědělství v ČR, 2022

V porovnání s rokem 2020 vzrostl počet farem registrovaných v EZ v roce 2021 o téměř 3 %, tzn. o 129 farem, a plochy ekofare vzrostly celkem o 14 872 ha. V roce 2021 byl umožněn vstup do opatření EZ v podobě zkrácených ročních závazků všem i zcela novým žadatelům. Tato strategie byla uplatněna i v roce 2022, očekává se tedy další nárůst zájmu farem o vstup do opatření EZ. Pro období 2023–2027 začne platit nový Strategický plán a pětileté závazky. Vývoj celkové výměry a počtu farem v ekologickém zemědělství v letech 1990–2021 lze spatřit v následující tabulce:

Tabulka 1: Vývoj celkové výměry a počtu farem v ekologickém zemědělství (1990-2021)

Rok	Počet farem hospodařících v EZ	Celková výměra ploch v EZ (ha)	Podíl z celkové výměry ZPF (%)	Meziroční změna počtu farem v EZ (%)	Meziroční změna výměry ploch v EZ (%)
1990	3	480	-	-	-
1995	181	14 982	0,35	-3,2	-5,3
2000	563	165 699	3,86	19,0	49,6
2005	829	254 982	5,98	-0,8	-3,2
2010	3 517	448 202	10,55	30,8	12,5
2015	4 115	494 661	11,74	5,9	0,1
2016	4 243	506 070	12,03	3,1	2,3
2017	4 399	520 032	12,37	3,7	2,8
2018	4 606	538 223	12,80	4,7	3,5
2019*	4 690	540 993	15,22	1,8	n.a.
2020	4 665	543 252	15,28	-0,5	0,4
2021	4 794	558 124	15,71	2,8	2,7

Zdroj: Ročenka 2021 – Ekologické zemědělství v ČR, 2023

Ekofarmy z pohledu regionálního rozmístění

V počtu ekologických farem je na prvním místě Jihočeský kraj s počtem 695 farem, zároveň i z hlediska výměry plochy ekologického zemědělství je nejvýznamnější oblastí Jihočeský kraj. Po Jihočeském kraji vede v počtu ekofarem a s výměrou plochy Plzeňský kraj. Naopak s nejmenším počtem ekofarem a s nejmenší výměrou plochy v ekologickém zemědělství je hlavní město Praha (Ročenka 2021 – Ekologické zemědělství v ČR, 2023).

Tabulka 2: Počet ekofarem a výměra celkové plochy v EZ v krajích ČR v roce 2021

Kraj*	Počet ekofarem	Výměra celkové plochy v EZ		Z toho v přechodném období		Průměrná výměra ekofarmy
		(ha)	(%)	(ha)	(%)	(ha)
Jihočeský	695	88 322	15,8	8 301	6,5	127
Plzeňský	584	71 157	12,7	4 281	7,7	122
Moravskoslezský	432	59 503	10,7	2 581	3,5	138
Karlovarský	257	57 280	10,3	1 053	5,2	223
Ústecký	314	49 627	8,9	4 289	5,1	158
Olomoucký	293	42 149	7,6	1 696	5,4	144
Zlínský	395	39 300	7,0	1 563	5,9	99
Liberecký	288	35 010	6,3	1 492	3,5	122
Středočeský	370	26 349	4,7	3 604	15,2	71
Královéhradecký	255	25 182	4,5	1 419	7,9	99
Jihomoravský	341	24 221	4,3	1 746	11,7	71
Vysočina	377	21 877	3,9	1 441	7,4	58
Pardubický	186	17 812	3,2	1 751	6,7	96
Hl. m. Praha	7	335	0,1	286	0,0	48
Celkem	4 794	558 124	100,0	35 504	6,4	116

Zdroj: Ročenka 2021 – Ekologické zemědělství v ČR, 2022

Počty ekologických subjektů 2020 a 2021

Číslo 4 665 pro rok 2020 a číslo 4 794 pro rok 2021 představuje počet všech ekologických subjektů s jednou či více aktivními činnostmi (Ročenka 2021 – Ekologické zemědělství v ČR, 2023).

Tabulka 3: Počet registrovaných subjektů v EZ k 31. 12. 2020 a 2021

Typ ekologického podnikatele	Počet subjektů		Meziroční změna 2021/20	
	2020	2021	(abs.)	(%)
Ekologičtí zemědělci	4 665	4 794	129	2,8
Výrobci biopotravin	865	944	79	9,1
Distributoři bioproduktů a biopotravin	1 049	1 153	104	9,9
Výrobci krmiv	71	77	6	8,5
Výrobci osiv	76	80	4	5,3
Ekologičtí včelaři	9	10	1	11,1
Z toho dále:				
Dovozci biopotravin ze 3. zemí	324	359	35	10,8
Vývozci biopotravin do 3. zemí	159	163	4	2,5
Faremní zpracovatelé*	282	313	31	11,0

Zdroj: Ročenka 2021 – Ekologické zemědělství v ČR, 2023

Struktura půdního fondu v EZ (2020–2021)

Česká republika se řadí mezi top země z pohledu podílu EZ na celkové zemědělské půdě, avšak dominantní podíl dlouhodobě zabírají trvalé travní porosty, které v roce 2021 tvořily 448 703 ha, tj. 80 % celkové výměry zařazené v EZ (Ročenka 2021 – Ekologické zemědělství v ČR, 2023).

Ačkoli v EZ dominují trvalé travní porosty, v posledních letech dochází k nárůstu ploch orné půdy. Ke konci roku 2021 tvořila orná půda téměř 102 800 ha, což je zatím nejvyšší dosažený podíl v historii vývoje (Ročenka 2021 – Ekologické zemědělství v ČR, 2023).

Tabulka 4: Vývoj struktury půdního fondu v ekologickém zemědělství (2000-2021)

Užití půdy	2000	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Orná půda	15 295	20 766	54 717	64 529	66 386	71 515	80 939	90 530	93 701	102 800
Trvalé travní porosty	149 705	209 956	369 057	407 448	418 255	427 717	435 287	443 985	443 262	448 703
Trvalé kultury (sady, vinice, chmelnice)	462	820	5 939	6 839	6 149	6 205	6 164	6 265	6 070	6 260
Ostatní plochy	237	23 440	18 054	15 845	15 279	14 595	15 834	214*	218	361
Celková plocha	165 699	254 982	447 767	494 661	506 070	520 032	538 223	540 993	543 252	558 124

Zdroj: Ročenka 2021 – Ekologické zemědělství v ČR, 2023

Tabulka 5: Procentní srovnání struktury půdního fondu v EZ ve vybraných letech (2000-2021)

Užití půdy	2000	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)
Orná půda	9,23	8,14	12,22	13,05	13,12	13,75	15,04	16,73	17,25	18,42
Trvalé travní porosty	90,35	82,34	82,42	82,37	82,65	82,25	80,87	82,07	81,59	80,39
Trvalé kultury	0,28	0,32	1,33	1,38	1,22	1,19	1,15	1,16	1,12	1,12
Ostatní plochy	1,14	9,19	4,03	3,20	3,02	2,81	2,94	0,04	0,04	0,06
Celková plocha	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Zdroj: Ročenka 2021 – Ekologické zemědělství v ČR, 2023

Mezinárodní srovnání

V roce 2020 bylo v Evropě ekologicky obhospodařováno 17,1 mil. ha zemědělské půdy, z toho v Evropské unii 14,9 mil. ha. Největší rozlohu s výměrou téměř 2,5 mil. ha zemědělské půdy v EZ měla Francie, následovalo Španělsko (2,4 mil. ha), Itálie (2,1 mil. ha) a Německo (1,7 mil. ha). V těchto zmíněných zemích se nachází více než polovina evropské ekologické zemědělské půdy. Česká republika obsadila 7. místo v rámci EU za Rakouskem a Švédskem (Ekologické zemědělství a rozvoj trhu v Evropě a Evropské unii, n.d.).

2.6 Biopotraviny

Bioprodukt představuje prvotní surovinu rostlinného nebo živočišného původu, která pochází z ekologického zemědělství. Bioproduktem může být např. ovoce, zelenina, obilí, bylinky, vejce, syrové mléko nebo hospodářské zvíře. Jde tedy o surovinu, ze které se následně vyrábí biopotraviny a další ekologické výrobky. Za ostatní bioprodukty se označuje bioosivo, biosadba a biokrmivo. (Zákon č. 242/2000 Sb., JU ZF, 2007)

Biopotravina je potravina vyrobená dle legislativních podmínek o ekologickém zemědělství. Vyrábí se pouze z bioproduktů a její výrobce musí při výrobě dodržovat platné zákony (dodržovat technologické postupy, používat jen povolené přísady a přídatné látky). Biopotravinou mohou být např. výrobky z ovoce, mléčné a masové výrobky, mouka, chléb a další (Zákon č. 242/2000 Sb., JU ZF, 2007).

Sortiment českých biopotravin zahrnuje mléko a mléčné výrobky, pečivo, koření, těstoviny, vejce, maso, ovoce, zeleninu, víno atd. Některé biopotraviny nejsou na území České republiky produkovány, a tak se dovážejí ze zahraničí, jde například o oleje (Biopotraviny, n.d.).

Biopotraviny musí být vyráběny z co nejkvalitnějších surovin, bez syntetických konzervantů, barviv či dochucovadel a zpracovávány tradičním způsobem. Ekologické produkce nesmějí obsahovat rezidua agrochemických látek, léčiv, geneticky modifikované suroviny a nesmějí být ošetřovány ionizujícím zářením (Biopotraviny, n.d.).

Proč je taková výroba důležitá? Biopotravina, která neobsahuje agrochemické látky, je pro tělo přirozenější a má zajímavé výživové parametry pro lidské zdraví (Biopotraviny – nejbezpečnější a nejvíce kontrolované potraviny, 2017).

Biopotraviny lze označit také jako nejbezpečnější a nejkontrolovanější potraviny. Výroba biopotravin se řídí pravidly dané zákonem o ekologickém zemědělství (č. 242/2000 Sb.), ekologické zemědělství respektuje přírodní zákony a jak již několikrát zaznělo, zříká se vnějších umělých zásahů do celého procesu, nepoužívají se tedy chemické ochranné prostředky, umělá hnojiva, zvířata mají přirozené životní podmínky a zamezuje se používání antibiotik a léků. Biopotraviny se zpracovávají takovým způsobem, aby byla zachována jejich přirozená chuť a nutriční hodnota, tzn. šetrně, bez použití umělých přísad a škodlivých technologií, tím se biopotraviny stávají nejbezpečnější a nejkontrolovanější potravinou na trhu. Výrobu biopotravin minimálně jednou ročně kontroluje nezávislý kontrolní orgán (Biopotraviny – nejbezpečnější a nejvíce kontrolované potraviny, 2017).

2.6.1 Loga pro biopotraviny

Biopotraviny pro uchování svých charakteristik podléhají kontrolovanému systému, zároveň musejí být rozpoznatelné od konvenční produkce (Loga pro ekologické zemědělství, n.d.).

Každá potravina na českém trhu, která má označení slovy BIO, EKO či ORGANIC, musí nést na obalu řadu informací jako jsou: evropské logo, kód kontrolní organizace, informaci o původu surovin, z nichž se skládá (Loga pro ekologické zemědělství, n.d.).

Pro všechny výrobce biopotravin v Evropské unii platí od 1. července 2010 povinnost používat na biopotravinách jednotné označení logem Evropské unie pro ekologickou produkci, tzv. eurolist (Jak poznat bio výrobky?, n.d.).

V případě, že byla potravina vyprodukována a kontrolována v České republice, nese také státní ekoznačku, tzv. biozebru, jež zaručuje, že výrobek splňuje požadavky zákona č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství a vyhlášky č. 16/2006 Sb. (Loga pro ekologické zemědělství, n.d.).

Obrázek 15: Biozebra

Zdroj: eAGRI

Obrázek 14: Eurolist

Zdroj: eAGRI

2.6.2 Biopotraviny versus konvenční potraviny

Konzervanty, sladidla, emulgátory, barviva, protispěkové látky a mnoho dalších chemických látek se používají k vylepšení vzhledu, chuti, vůně a struktury potravin anebo prodloužení jejich trvanlivosti (Bio a konvenční potraviny – jaká éčka v nich (ne)najdete, n.d.).

Aditiva neboli potravinářské přídatné látky se do potravin přidávají při výrobě, balení, přepravě nebo skladování. Některá aditiva jsou prospěšná, některá jsou však riziková. V České republice a v celé EU je pro výrobu konvenčních potravin povoleno 322 přídatných látek (Bio a konvenční potraviny – jaká éčka v nich (ne)najdete, n.d.).

Pro zpracování biopotravin byly povoleny ty látky, které jsou z potravinářského hlediska považovány za nezbytné k tomu, aby se daná potravina dala vyprodukovat, a zároveň také ty, které mají co nejmenší negativní dopady na zdraví spotřebitelů (Bio a konvenční potraviny – jaká éčka v nich (ne)najdete, n.d.).

Barviva – V biopotravinách se nesmějí používat žádná syntetická barviva. U konvenčních potravin je v EU povoleno 19 syntetických barviv a 21 přírodních, nejčastějšími potravinami, u kterých se barvivo používá, jsou sladkosti, zmrzliny, nápoje, marmelády i např. kompoty (Bio a konvenční potraviny – jaká éčka v nich (ne)najdete, n.d.).

Antioxidanty – Antioxidanty chrání potraviny před oxidací, a tak prodloužují jejich trvanlivost. U biopotravin je dovoleno použít jen oxid siřičitý při výrobě vína. Povoleno je množství tohoto antioxidantu v biovínu poloviční oproti množství povolenému u konvenčního vína (Bio a konvenční potraviny – jaká éčka v nich (ne)najdete, n.d.).

Konzervanty – Minimalizovat růst bakterií a plísní, a tím prodloužit trvanlivost potravin je jednou z nejdůležitějších rolí přídatných látek. Konvenční potraviny mají povoleno 35 konzervačních látek, jež se používají prakticky ve všech potravinách kromě

těch, kde jsou jakékoli přídatné látky zakázány, např. do nezpracovaných potravin, medu, másla, neochuceného mléka, kávy, nearomatizovaného čaje apod. Konzervanty se také nesmí používat v potravinách určených pro kojence a malé děti. U biopotravin se používají především přírodní konzervační látky, ze syntetických je povolen pouze dusitan sodný při výrobě uzenin (Bio a konvenční potraviny – jaká éčka v nich (ne)najdete, n.d.).

Látky zvýrazňující chuť a vůni – Biopotraviny nemají z této kategorie žádnou látku povolenou, kdežto konvenční potraviny obsahují glutamáty v bujonech a kořenicích směsích, v levných sójových omáčkách a v konzervované zelenině. Tyto látky nalezneme i v masných výrobcích, výrobcích z ryb, uzeninách a některých sýrech (Bio a konvenční potraviny – jaká éčka v nich (ne)najdete, n.d.).

Aromata – Aromata dodávají potravinám chuť a vůni, kterou by jinak neměly. U konvenčních potravin se používají přírodní a syntetická aromata. U biopotravin jsou syntetická aromata zakázána (Bio a konvenční potraviny – jaká éčka v nich (ne)najdete, n.d.).

2.6.3 Obchod s biopotravinami

Celkový obrat s biopotravinami realizovaný českými subjekty dosáhl v roce 2020 zhruba 9,4 mld. Kč, z toho vývoz představoval přes 3,4 mld. Kč. Celková spotřeba biopotravin v České republice dosáhla 5,99 mld. Kč a průměrná roční spotřeba na obyvatele vzrostla na 552 Kč. Objem dovozu biopotravin představuje 58% podíl na maloobchodním obratu v České republice. Významný podíl dovozu realizují přímo maloobchodní řetězce. Dovážejí se biopotraviny běžné denní spotřeby, potravinové doplňky, káva a čaj, ovoce a zelenina (Ročenka 2021 – Ekologické zemědělství v ČR, 2023).

Detailně je sledován dovoz biopotravin a bioproduktů ze třetích zemí. V roce 2020 bylo do ČR dovezeno více než 29 625 tun biopotravin. Nejvíce zboží bylo dovezeno z Indie o hmotnosti 6 453 tun, dále z Argentiny o hmotnosti 6 114 tun, Ukrajiny o hmotnosti 4 208 tun a Kazachstánu o hmotnosti 3 588 tun. Nejdominantnější komoditou byl třtinový cukr importovaný zejména z Indie a Argentiny. Druhý největší objem představoval dovoz olejnin z Kazachstánu a Ruské federace. Třetí největší dovozovou kategorií tvořilo nezpracované ovoce a ořechy (Ročenka 2021 – Ekologické zemědělství v ČR, 2023).

Tabulka 6: Vývoj trhu biopotravin v ČR (2007-2020)

Ukazatel	2007	2009	2011	2013	2015	2017	2018	2019	2020
Celkový obrat s biopotravinami včetně vývozu (mld. Kč)	1,39	1,98	2,24	2,72	3,73	5,70	7,02	8,26	9,41
Vývoz (mld. Kč)	0,10	0,37	0,57	0,77	1,48	2,37	2,59	3,00	3,43
Spotřeba biopotravin v ČR (mld. Kč)	1,29	1,61	1,67	1,95	2,25	3,33	4,43	5,26	5,99
Meziroční změna obratu biopotravin (%)	70	-10	4,6	9,5	11,4	30,5	33,0	18,7	13,9
Podíl na celkové spotřebě potravin a nápojů (%)	0,55	0,65	0,65	0,71	0,81	1,05	1,31	1,52	1,77
Spotřeba na obyvatele a rok (Kč)	126	154	158	185	213	314	416	492	562
Podíl dovozu na obratu biopotravin (%)	62	n. d.	60	57	62	57	60	57	58
Podíl řetězců na obratu biopotravin (%)	68	68	64	64	61	58	51	50	47

Zdroj: Ročenka 2021 – Ekologické zemědělství v ČR, 2023

Poptávka po biopotravinách v roce 2020

Se 42% podílem a 2 489 mil. Kč dlouhodobě obsadily hlavní nakupovanou kategorii biopotravin „Ostatní zpracované potraviny“. Druhé místo obsadila kategorie „Ovoce a zelenina“ s podílem 17 % a 1 024 mil. Kč a třetí příčku tvoří s 16% podílem a 950 mil. Kč kategorie „Mléko a mléčné výrobky“ (Ročenka 2021 – Ekologické zemědělství v ČR, 2023).

Kategorie „Ostatní zpracované potraviny“ představují podkategorie Káva a čaj, Hotové pokrmy, Doplnky stravy, Kakao, čokoláda a cukroviny a Koření a aromatické výtažky (Ročenka 2021 – Ekologické zemědělství v ČR, 2023).

Tabulka 7: Podíl hlavních kategorií potravin na celkovém obratu biopotravin (2007-2020)

Hlavní kategorie potravin	2007	2009	2011	2013	2015	2017	2018	2019	2020
	podíl kategorie potravin (%)								
Maso a masné výrobky	6,2	9,5	8,5	6,9	6,9	5,9	4,6	5,2	5,3
Ovoce a zelenina*	5,4	10,8	13,6	16,1	12,6	22,5	17,3	17,2	17,1
Oleje a tuky	x	1,8	1,9	2,1	4,2	3,6	3,5	3,2	3,5
Mléko a mléčné výrobky	20,9	21,1	19,6	18,2	20,0	17,5	20,0	15,5	15,9
Mlýnské a škrobárenské výrobky	6,0	6,3	9,7	11,7	7,5	4,9	2,5	2,6	2,5
Pekařské, cukrářské a jiné moučné výrobky	1,6	9,4	9,4	9,2	7,3	5,9	7,6	9,1	9,4
Ostatní zpracované potraviny	49,3	35,9	35,3	33,0	37,1	36,4	41,4	43,2	41,6
Nápoje*	10,6	5,2	2,0	2,7	4,2	3,3	3,1	3,8	4,8
Celkem	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Zdroj: Ročenka 2021 – Ekologické zemědělství v ČR, 2023

Způsob distribuce biopotravin v roce 2020

Čeští spotřebitelé nejvíce biopotravin nakupují v maloobchodních řetězcích, to znamená v supermarketech a hypermarketech. Druhým nejčastějším místem nákupu biopotravin jsou e-shopy, které dokonce předstihly prodejny zdravé výživy a biopotravin. Velmi těsně se pak na čtvrtém místě umístily drogerie (Ročenka 2021 – Ekologické zemědělství v ČR, 2023).

Prodej přes e-shopy využívají často farmy a výrobci k prodeji vlastních výrobků. Lze také konstatovat, že využití jednotlivých odbytových míst reflektuje situaci související s pandemií COVID-19, kdy spotřebitelé častěji používali pro nákup biopotravin e-shopy, a naopak došlo k poklesu uplatnění přes gastronomická zařízení včetně školního stravování (Ročenka 2021 – Ekologické zemědělství v ČR, 2023).

Zároveň lze konstatovat, že dochází k nárůstu odbytu prostřednictvím faremního a ostatního přímého prodeje (Ročenka 2021 – Ekologické zemědělství v ČR, 2023).

Tabulka 8: Podíl hlavních odbytových míst na celkovém obratu biopotravin (2007-2020)

Odbytové místo v ČR	2007	2009	2011	2013	2015	2017	2018	2019	2020	2020
	podíl odbytového místa v ČR (%)									(mil. Kč)
Supermarkety/ hypermarkety ¹⁾	67,5	69,2	67,8	67,0	60,9	58,0	51,1	50,2	46,9	2 807
z toho drogerie	x	11,2	11,3	18,7	14,7	17,5	14,9	15,2	14,8	888
Prodejny zdravé výživy a biopotravin	22,5	17,7	19,8	16,6	14,3	12,6	16,9	16,2	14,9	893
Nezávislé prodejny potravin	2,5	2,4	1,4	1,6	4,2	3,0	2,1	1,8	1,6	94
Faremní a ostatní přímý prodej	2,0	3,9	5,2	8,9	7,0	5,4	9,5	9,6	11,7	366/ 698
E-shopy ²⁾	x	x	x	x	7,8	14,1	8,0	11,4	16,6	1 328/ 996
Lékárny	5,0	6,0	5,2	4,5	2,6	3,9	7,7	5,2	5,1	306
Gastronomie	0,5	0,8	0,6	1,4	3,2	3,0	4,7	5,7	3,2	194
Celkem	100	100	100	100	100	100	100	100	100	5 988

Zdroj: Ročenka 2021 – Ekologické zemědělství v ČR, 2023

Export biopotravin roku 2020

V roce 2020 byly do zahraničí vyvezeny biopotraviny v hodnotě 3,43 mld. Kč a objem vývozu každoročně narůstá. Česká republika většinu biopotravin exportuje v rámci EU, nejdůležitějším obchodním partnerem však zůstává Německo. Mezi největší exportéry patřily E D & F Man Ingredients s. r. o., RACIO, s. r. o., SOLEX AGRO, s. r. o., Sonnentor, s. r. o., Lifefood Czech Republic s. r. o., HiPP Czech s. r. o., ExtraVit s. r. o., PRO-BIO, obchodní společnost s. r. o., ÚSOVSKO FOOD a. s. a FRUJO,

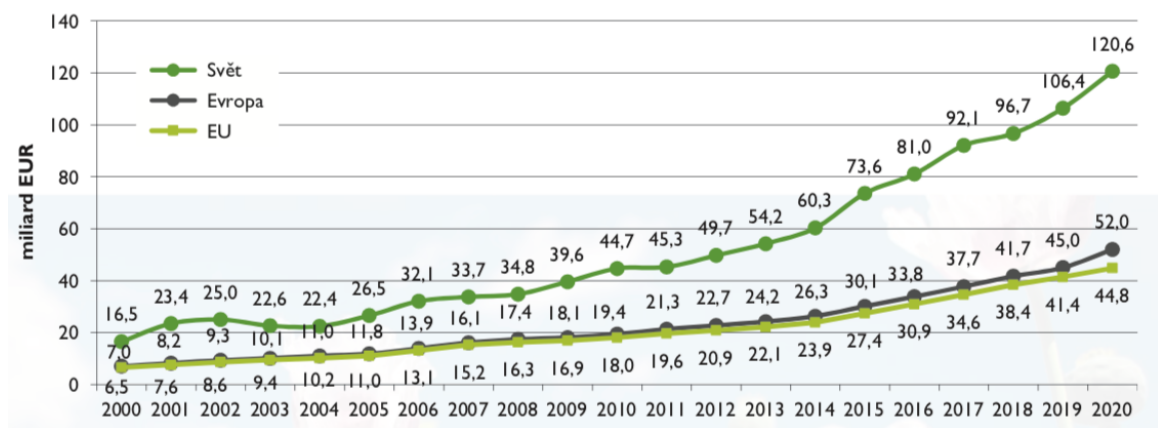
a. s., které společně tvoří 62 % celkového vývozu (Ročenka 2021 – Ekologické zemědělství v ČR, 2023).

Mezinárodní srovnání

V roce 2020 překonal celosvětový trh s biopotravinami hranici 120 mld. EUR a vykázal 13% meziroční nárůst oproti roku 2019. Nejvýznamnějším trhem jsou Spojené státy americké s 49,5 mld. EUR, následuje Německo, Francie a na čtvrtém místě Čína (Ročenka 2021 – Ekologické zemědělství v ČR, 2023).

Evropský trh biopotravin dosáhl hodnoty 52 mld. EUR, z čehož 44,8 mld. EUR tvoří trh Evropské unie. Největší trh biopotravin má Německo, které spolu s Francií, Itálií a Švýcarskem tvoří dvě třetiny celkového obrátu. Průměrná roční útrata v Evropě dosáhla 63 EUR na osobu, 102 EUR v rámci EU, tj. cca 2 500 Kč. V zemích střední a východní Evropy jsou výdaje spotřebitelů za bio potraviny nízké. V ČR se roční spotřeba biopotravin na obyvatele pohybuje okolo 22 EUR (Ročenka 2021 – Ekologické zemědělství v ČR, 2023).

Graf 2: Vývoj trhu biopotravin ve světě, Evropě a EU (2000-2020)

Zdroj: Ročenka 2021 – Ekologické zemědělství v ČR, 2023

2.6.4 Soutěže biopotravin

Měsíc biopotravin a ekologického zemědělství

Kampaň září Měsícem biopotravin a ekologického zemědělství zaměřená na podporu ekozemědělství a biopotravin v České republice je organizována již od roku 2005 a vyhláší se každý rok Ministerstvem zemědělství (O KAMPANI. BIO ZÁŘÍ, n.d.).

Hlavním cílem kampaně je objasnit veřejnosti skutečnosti, proč kupovat biopotraviny, a tím i podporovat ekologické zemědělství v České republice a rovněž ukázat, kde mohou biopotraviny nakupovat (O KAMPANI. BIO ZÁŘÍ, n.d.).

V průběhu celého měsíce září se uskuteční řada akcí, např. biojarmarky, biodožínky, dny otevřených dveří na biofarmách, různé exkurze do výroby atd, na podporu biopotravin a ekologického zemědělství. Veřejnost tak může ochutnat biopotraviny a seznámit se s principy ekologického zemědělství a produkce (O KAMPANI. BIO ZÁŘÍ, n.d.).

V průběhu osvětové a informační kampaně Měsíc biopotravin a ekologického zemědělství se rovněž vyhlašuje i vítěz soutěže Česká biopotravina, kterou pořádá PRO-BIO – Svaz ekologických zemědělců (O KAMPANI. BIO ZÁŘÍ, n.d.).

Nejlepší biopotravina roku

Každý rok od roku 2003 do roku 2021 se konala soutěž Česká biopotravina roku. Do 21. ročníku vstoupilo prestižní klání s novým názvem Nejlepší biopotravina roku. Nezměnil se pouze název, ale i logo (Česká biopotravina roku, n.d.).

Soutěž je určena tuzemským výrobcům biopotravin. Odborná porota ocení bioprodukty v pěti kategoriích a zvolí celkového vítěze, který získá prestižní titul Nejlepší biopotravina roku. Pořadatelem této soutěže je PRO-BIO Svaz ekologického zemědělství, akce se koná pod záštitou ministra zemědělství a ústředního ředitele Státní zemědělské a potravinářské inspekce (Nejlepší biopotravina roku, n.d.).

Soutěžní kategorie, které odborná porota hodnotí, zahrnují: Biovíno, Biopotraviny živočišného původu, Biopotraviny rostlinného původu, Biovýrobky pro gastronomii, pochutiny a ostatní potravinářské výrobky, Steaková biomasa (Nejlepší biopotravina roku, n.d.).

Účast v soutěži nabízí výrobcům biopotravin jedinečnou příležitost pro zviditelnění svých výrobků jak mezi obchodníky samotnými, tak pro zpopularizování mezi širokou veřejností. Vítězné biopotraviny jsou představeny v médiích, účast v soutěži je tedy neocenitelnou marketingovou příležitostí (Nejlepší biopotravina roku, n.d.).

Pro celkového vítěze soutěže čeká odměna v podobě vícedenní vstupenky na světový veletrh biopotravin BioFach v Norimberku pro dvě osoby (Nejlepší biopotravina roku, n.d.).

Nejlepší biopotravina roku 2022

Titul Nejlepší biopotravina roku 2022 získal **BIO sýr z Ekofarmy Javorník**. Zvítězil ve své kategorii Biopotraviny živočišného původu.

V kategorii Biovíno zvítězil **Tramín červený 2019, výběr z hroznů z Bio vinařství Víno Marcinčák Mikulov**.

Sunday morning bylinný čaj od Native way je vítězem v kategorii Biopotraviny rostlinného původu.

První příčku v kategorii Steaková biomasa obsadil **Hovězí sirloin steak stařený Bio z Mitrovského dvora** (Historie. PRO-BIO, n.d.).

3. Cíle a metodika práce

3.1. Cíl práce

Trend udržitelného rozvoje společnosti je nutné podpořit také udržitelnou spotřebou, konkrétně spotřebou udržitelných potravin. Tato práce se zaměří na spotřebu biopotravin. Tyto potraviny jsou produkovány s maximálním ohledem na ochranu životního prostředí, ale dosud nejsou českými spotřebiteli dostatečně preferovány.

Cílem práce je podrobné vymezení priorit spotřebitelů v oblasti biopotravin a podmínek pro zlepšení současné situace. Bude důležité zjistit, jaké mají spotřebitelé znalosti o pojmech jako udržitelné potraviny, ekologické zemědělství a biopotraviny, jaké jsou důvody vedoucí k nákupu biopotravin a naopak, co je největší překážkou v jejich nákupu.

3.1.1 Cíl průzkumu

Na základě stanoveného cíle bakalářské práce jsem si stanovila okruhy otázek, na které jsem chtěla průzkumem odpovědět:

- I. Jaká je míra znalostí spotřebitelů o udržitelných potravinách, ekologickém zemědělství a biopotravinách?
- II. Preferují spotřebitelé udržitelné potraviny a ocenili by označení udržitelných potravin jednotným logem?
- III. Považují spotřebitelé kvalitu biopotravin za vyšší oproti běžným (konvenčním) potravinám?
- IV. Kde a jaké biopotraviny nakupují nejčastěji? Jak velkou částku v Kč utratí 1 osoba průměrně měsíčně za biopotraviny?
- V. Co je pro spotřebitele největší překážkou u nákupu biopotravin?

Pro získání odpovědí výše uvedených otázek jsem použila dotazníkové šetření, které se zabývalo celkovým pohledem na problematiku udržitelných potravin, ekologického zemědělství a biopotravin.

3.2 Metodika

V teoretické části práce je věnován dostatečný prostor k vysvětlení pojmů udržitelných potravin, ekologického zemědělství a biopotravin.

Praktická část proběhla dotazníkovým šetřením elektronickou formou, odpovědi se tak získávaly sdílením dotazníků přes sociální sítě, e-maily a další formy elektronické komunikace.

Závěr bakalářské práce obsahuje slovní vyhodnocení celé práce.

3.2.1 Dotazníkové šetření

Dotazník byl vytvořen na www.surveymonkey.com a sestaven tak, aby dokázal zjistit co nejvíce informací, ale zároveň nebyl příliš dlouhý a udržel pozornost respondentů. Celkem jsem položila 29 otázek, které byly seskupeny do 4 bloků: Obecné informace, Udržitelné potraviny, Ekologické zemědělství a Biopotraviny. V průběhu dotazníku respondenty doprovázely komentáře k dané problematice.

Hlavním cílem dotazníku bylo zjistit míru znalostí o udržitelných potravinách, ekologickém zemědělství a biopotravinách mezi spotřebiteli, jak oblíbené biopotraviny jsou, nejčastější místa jejich nákupu, preference nákupu konkrétních biopotravin a s tím spojené měsíční náklady. Očekávané minimum představovalo 200 respondentů. Všechny odpovědi byly následně vyhodnoceny anonymně.

Dotazníkové šetření probíhalo ve dnech od 14. 6. 2023 do 19. 7. 2023 a odpovědělo 302 respondentů. Byli osloveni spotřebitelé všech věkových kategorií i skupiny zaměřené na BIO a EKO. Data byla vyhodnocena pomocí grafů a tabulek v MS Excel.

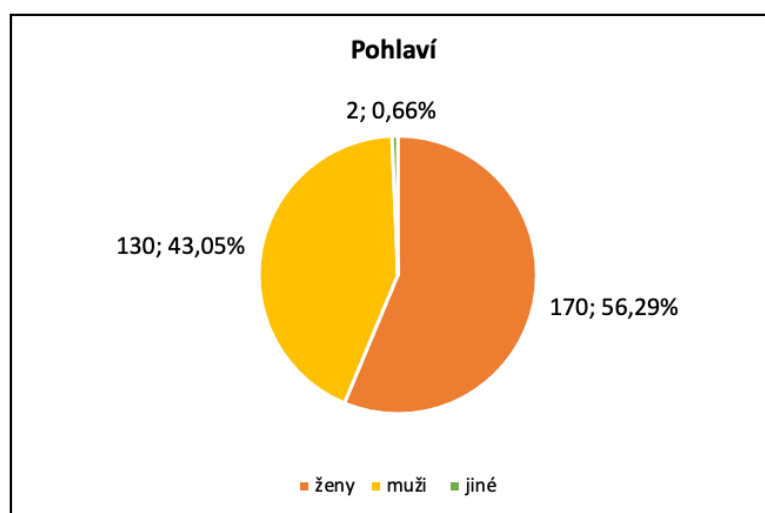
4. Výsledky průzkumu a diskuse

Jednotlivé otázky dotazníku byly zpracovány a vyhodnoceny pomocí tabulek a grafů s podrobným popisem. Otázky označené symbolem * byly povinné. Celý dotazník je součástí příloh bakalářské práce.

1. Pohlaví

Výzkumu se zúčastnilo 56,29 % žen (celkem 170), 43,05 % mužů (celkem 130) a 0,66 % jiné: respondenty uvedeno „Jsou jen dvě pohlaví“ a „ZTP“ (celkem 2). Na nepovinnou otázku č. 1 odpověděli všichni respondenti.

Graf 3: Pohlaví

Zdroj: Vlastní zpracování

2. Věk *

S převahou 44,04 % (celkem 133) se průzkumu zúčastnili lidé ve věku 21–35 let. V kategorii 36–50 let bylo 25,83 % (celkem 78) respondentů, 10,60 % (celkem 32) respondentů ve věku 66 let a více, věková kategorie do 20 let měla 10,60 % (celkem 30) účastníků. Respondenti ve věku 51–65 let měli zastoupení v průzkumu 9,93 % (celkem 29).

Celkový počet respondentů ve věku do 20 let bylo 12 mužů a 18 žen.

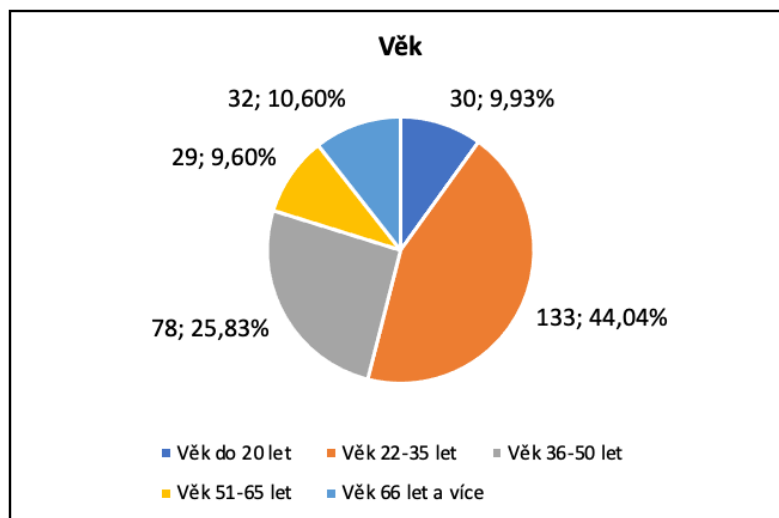
Celkový počet respondentů ve věku 21–35 let bylo 58 mužů a 75 žen.

Celkový počet respondentů ve věku 36–50 let bylo 31 mužů, 46 žen a jiné: „Jsou jen dvě pohlaví“.

Celkový počet respondentů ve věku 51–65 let bylo 15 mužů, 13 žen a jiné: „ZTP“.

Celkový počet respondentů ve věku 65 let a více bylo 14 mužů a 18 žen.

Graf 4: Věk

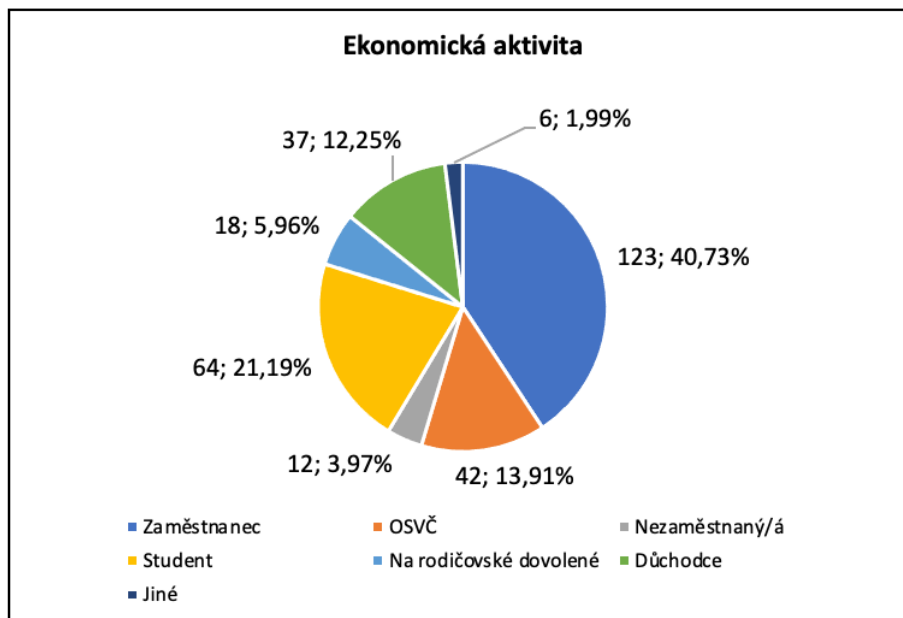

Zdroj: Vlastní zpracování

3. Ekonomická aktivita *

Průzkumu se zúčastnilo 40,73 % (celkem 123) zaměstnanců, 21,19 % (celkem 64) studentů, 13,91 % (celkem 42) OSVČ, 12,25 % (celkem 27) důchodců, 5,96 % (celkem 18) respondentů je na rodičovské dovolené a kategorie jiné („Zaměstnanec + OSVČ“, „Částečný invalida“, „Student + zaměstnanec“) měla zastoupení 1,99 % (celkem 6).

Graf 5: Ekonomická aktivita

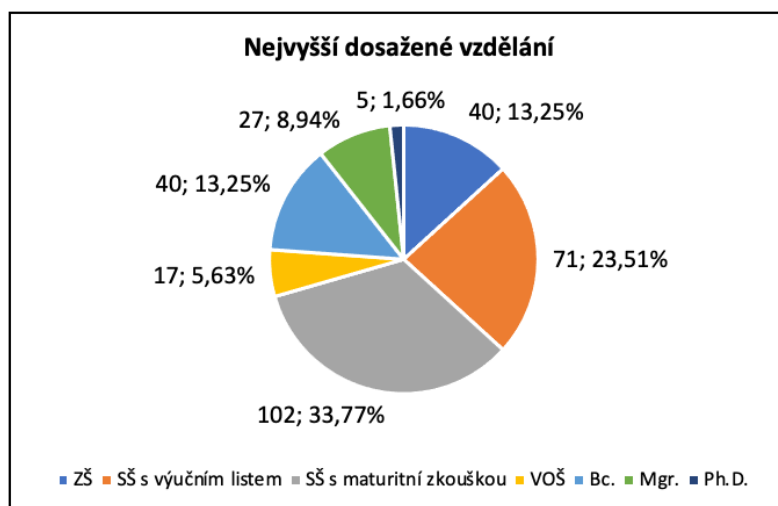

Zdroj: Vlastní zpracování

4. Nejvyšší dosažené vzdělání *

Nejvyšší dosažené vzdělání účastníků průzkumu bylo 33,77 % (celkem 102) SŠ s maturitní zkouškou, 23,51 % (celkem 71) SŠ s výučním listem, 13,25 % (celkem 40) VŠ bakalářský stupeň a se stejným zastoupením i ZŠ, 8,94 % (celkem 27) tvořili účastníci s VŠ magisterským stupněm a 1,66 % (celkem 5) s VŠ doktorským stupněm.

Graf 6: Nejvyšší dosažené vzdělání

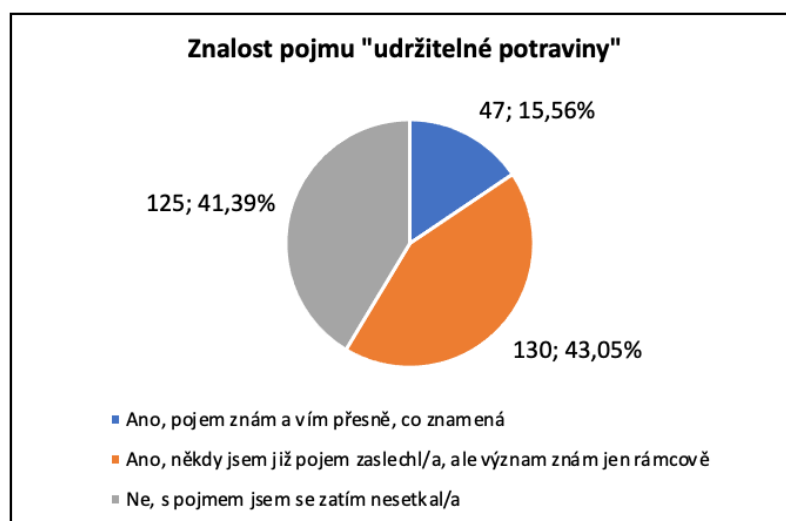

Zdroj: Vlastní zpracování

5. Znáte pojem udržitelné potraviny? *

43,05 % (celkem 130) účastníků průzkumu odpovědělo: „Ano, někdy jsem již pojem zaslechl/a, ale význam znám jen rámcově“, 41,39 % (celkem 125) odpovědělo, že se s pojmem zatím nesetkali, 15,56 % (celkem 47) účastníků pojem zná a ví přesně, co znamená.

Graf 7: Znalost pojmu "udržitelné potraviny"

Zdroj: Vlastní zpracování

6. Která loga souvisí podle Vašeho názoru s udržitelnými potravinami?

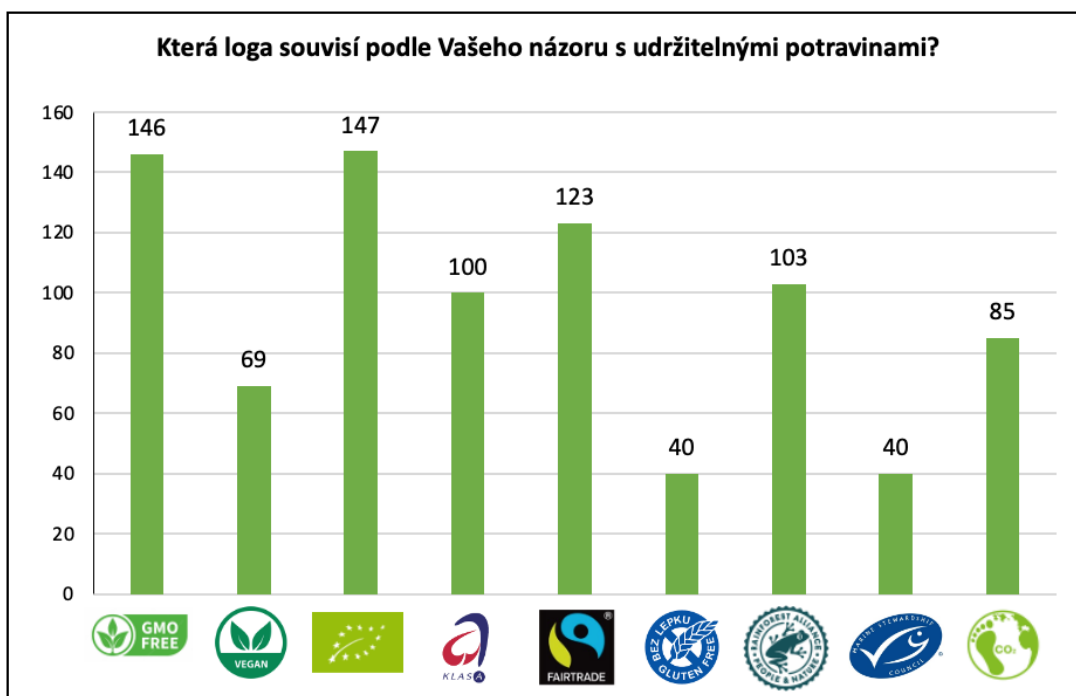
Účastníci průzkumu měli vybrat loga související podle jejich názoru s udržitelnými potravinami. Otázka byla nepovinná.

S udržitelností potravin souvisí loga: GMO FREE, Vegan, Eurolist, Klasa, Fairtrade, Bez lepku, Rainforest Alliance a MSC.

Naopak s udržitelností potravin nesouvisí logo Zelená stopa.

Nejvíce v podvědomí mají respondenti logo Eurolist, následně logo GMO FREE, Fairtrade, Rainforest Alliance, Klasa, Vegan, Bez lepku, a MSC. 85 respondentů označilo i poslední logo pro tuto otázku nesprávné, tzv. Zelenou stopu.

Graf 8: Která loga souvisí podle Vašeho názoru s udržitelnými potravinami?

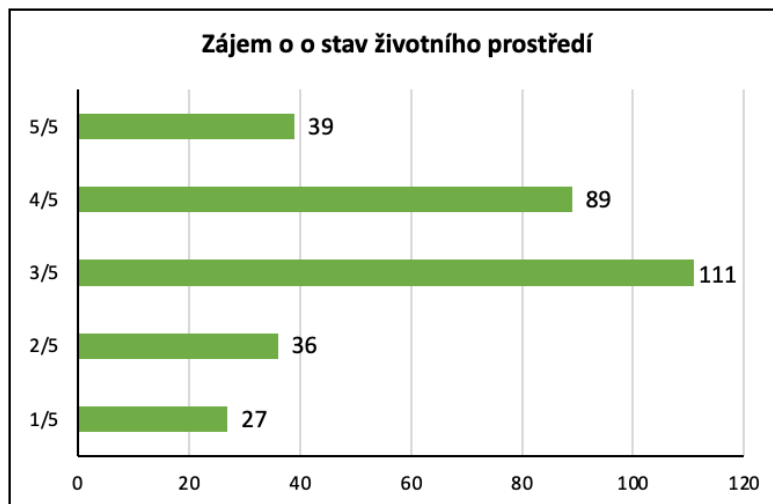
Zdroj: Vlastní zpracování

7. Zajímáte se o stav životního prostředí? *

Na tuto otázku respondenti odpovídali na hodnotící škále od 1 (vůbec) do 5 (ano, velmi).

Nejvyšší podíl respondentů se 36,76 % (celkem 111) se průměrně zajímá o stav životního prostředí. Vůbec se o stav ŽP nezajímá 8,94 % (celkem 27), naopak nejvíce se o stav ŽP zajímá 12,91 % (celkem 39).

Graf 9: Zájem o životní prostředí

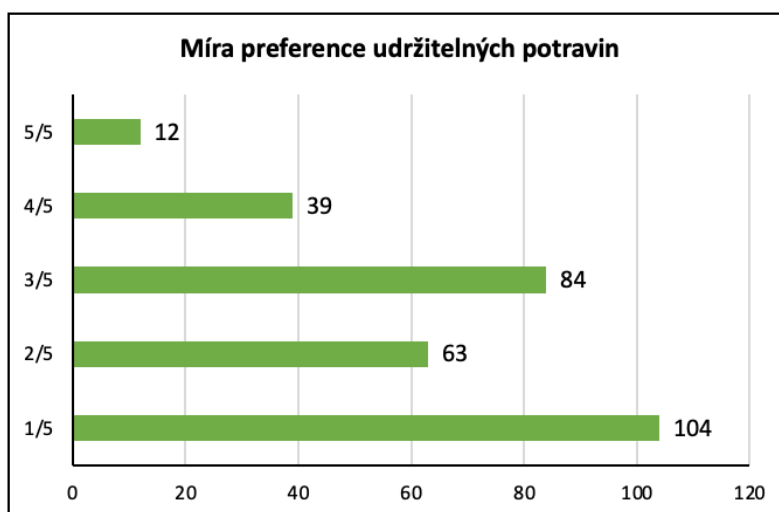
Zdroj: Vlastní zpracování

8. Do jaké míry preferujete udržitelné potraviny? *

Stejně jako u předchozí otázky účastníci odpovídali prostřednictvím hodnotící škály od 1 (vůbec) do 5 (významně).

Otázka č. 8 prozradila, že většina respondentů (34,44 %, celkem 104) nepreferuje udržitelné potraviny. Nejmenší zastoupení představovali respondenti, kteří preferují udržitelné potraviny (3,97 %, celkem 12).

Graf 10: Míra preference udržitelných potravin

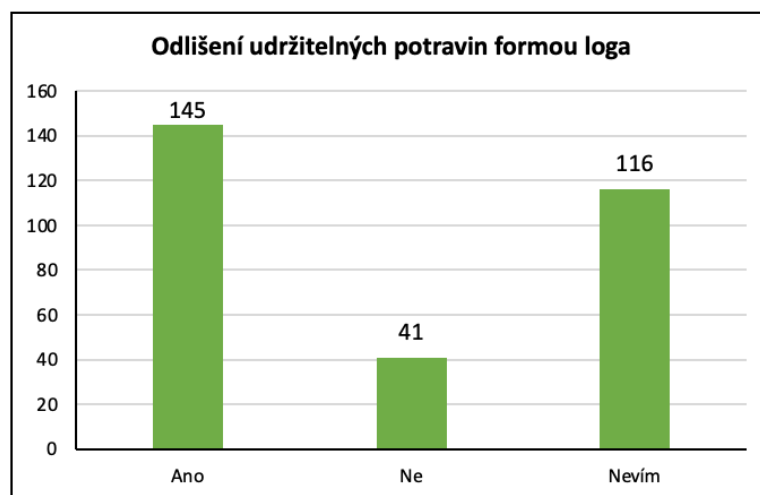

Zdroj: Vlastní zpracování

9. Uvítali byste odlišení udržitelných potravin formou loga? *

48,01 % (celkem 145) respondentů by uvítalo odlišení udržitelných potravin formou loga, naopak 13,58 % (celkem 41) účastníků by neuvítalo odlišení udržitelných potravin formou loga a 38,41 % (celkem 116) respondentů neví.

Graf 11: Odlišení udržitelných potravin formou loga

Zdroj: Vlastní zpracování

10. U kterých potravin by Vás tento údaj nejvíce zajímal?

Tato otázka byla dobrovolná, odpovědělo 52,6 % (celkem 162) účastníků.

Respondenty by tento údaj nejvíce zajímal u všech potravin (40,12 %), našli se ale i tací, kteří se o označení udržitelných potravin nezajímají (12,96 %) anebo nechtějí žádné odlišení (4,32 %). Co se týče konkrétních potravin, účastníci průzkumu by nejvíce zajímalo logo udržitelných potravin na masu a masných výrobcích (14,43 %), ovoci a zelenině (14,20 %), mléku a mléčných výrobcích (4,32 %), rýži (2,47 %), pečivu (1,85 %) a těstovinách (1,85 %), vejcích (1,23 %), ale také na drogerii a kosmetice (1,23 %).

Odpověď	Počet	%
U všech	65	21,52%
Ovoce a zelenina	25	8,28%
Maso a masné výrobky	23	7,62%
Mléko a mléčné výrobky	21	6,95%
Nevím a nezajímám se	7	2,32%
Žádné	7	2,32%
Vejce	4	1,33%
Pečivo	3	0,99%
Těstoviny	3	0,99%
Rýže	2	0,66%
Drogerie, kosmetika	2	0,66%
Celkem odpovědělo	162	53,64%
Celkem neodpovědělo	140	46,36%

Tabulka 9: U kterých potravin by Vás tento údaj nejvíce zajímal?

Zdroj: Vlastní zpracování

11. Znáte pojem ekologické zemědělství? *

57,28 % (celkem 173) respondentů pojem již zaslechlo, ale význam znají jen rámcově, 33,77 % (celkem 102) ví přesně, co pojem znamená a 8,94 % (celkem 27) se zatím s pojmem nesetkalo.

Graf 12: Znalost pojmu "ekologické zemědělství"

Zdroj: Vlastní zpracování

12. Zkuste označit 3 tvrzení, která si nejvíce spojíte s ekologickým zemědělstvím. *

Respondenti (27,87 %, celkem 267) si s EZ nevíce spojují tvrzení: „Ekologické zemědělství nepoužívá syntetické/chemické přípravky na hnojení, ochranu rostlin apod.“ Tvrzení „Ekologické zemědělství není spojeno s využíváním GMO“ označilo pouze 3,03 % (celkem 29) respondentů. Kategorii Jiné (uvedeno „Nevím, neznám pojem“, „Ekologické zemědělství se vrací ke kořenům“, „alespoň předpokládám, že není spojeno s GMO“, „Ekologie má jednu zásadní vadu a tou je nadměrné zpracování půdy orbou pro potlačení“) zvolilo 0,42 % (celkem 4) účastníků.

Tabulka 10: Tvrzení o ekologickém zemědělství

Tvrzení	Počet	%
Ekologické zemědělství nepoužívá syntetické/chemické přípravky na hnojení, ochranu rostlin apod.	267	27,87%
Ekologické zemědělství pozitivně ovlivňuje kvalitu půdy	195	20,35%
Ekologické zemědělství produkuje zdravé a chutné potraviny	167	17,43%
Ekologické zemědělství preferuje životní pohodu zvířat	158	16,49%
Ekologické zemědělství je významně spojeno s dotacemi	128	13,36%
Ekologické zemědělství není spojeno s využíváním GMO	29	3,03%
Ekologické zemědělství je poměrně nedůvěryhodný systém	10	1,04%
Jiné	4	0,42%

Zdroj: Vlastní zpracování

13. Vybavíte si konkrétní farmu hospodařící v režimu ekologického zemědělství?

U této otevřené nepovinné odpovědi měli respondenti možnost napsat farmu hospodařící v režimu ekologického zemědělství. Otázky se zúčastnilo celkem 69,21 % (209) respondentů.

Nejčastější odpovědí bylo, že si nevybaví žádnou farmu nebo žádnou neznají (53,85 %). Dalších 17 respondentů (8,13 %) neví.

Dané odpovědi s farmami jsem shrnula do tabulky. Nejvíce si respondenti vybavili Ekofarmu Kvilda, farmu Highland Horská Kvilda, Ekofarmu Hajná Hora, farmu Mlýnský Dvůr Třeboň, Biofarmu Slunečná a další. Celá tabulka je součástí příloh bakalářské práce.

Tabulka 11: Konkrétní ekologické farmy dle respondentů

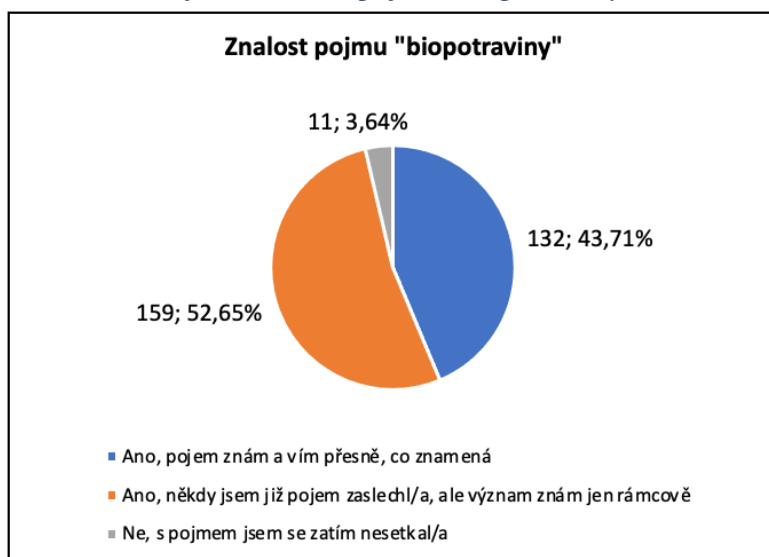
Konkrétní ekologická farma	Počet
Ne, neznám/nevybavím si	101
Nevím	17
Ekofarma Kvilda	6
Farma Olešná	5
Farma Mlýnský Dvůr Třeboň	4
Farma Highland Horská Kvilda	3
Farma Borová	3
Ekostatek Vlkaneč	3
Ekofarma Horní Chrášťany	3
Ekofarma Hajná Hora	3
Biofarmu Slunečná	3
Bio farma pod Hájkem	2
Zelené údolí Heřmanov	2
Věra Vondrušková (Strunkovice)	2
Školní statek Horšov	2
Statek U Roubené studny	2

Zdroj: Vlastní zpracování

14. Znáte pojem biopotraviny?

Převažující část s 52,65 % (celkem 159) respondentů pojem zaslechla, ale význam zná jen rámcově, 43,71 % (celkem 132) účastníků průzkumu pojem zná a ví přesně, co znamená a pouze 3,64 % (celkem 11) respondentů se s pojmem zatím nesetkalo.

Graf 13: Znalost pojmu "biopotraviny"

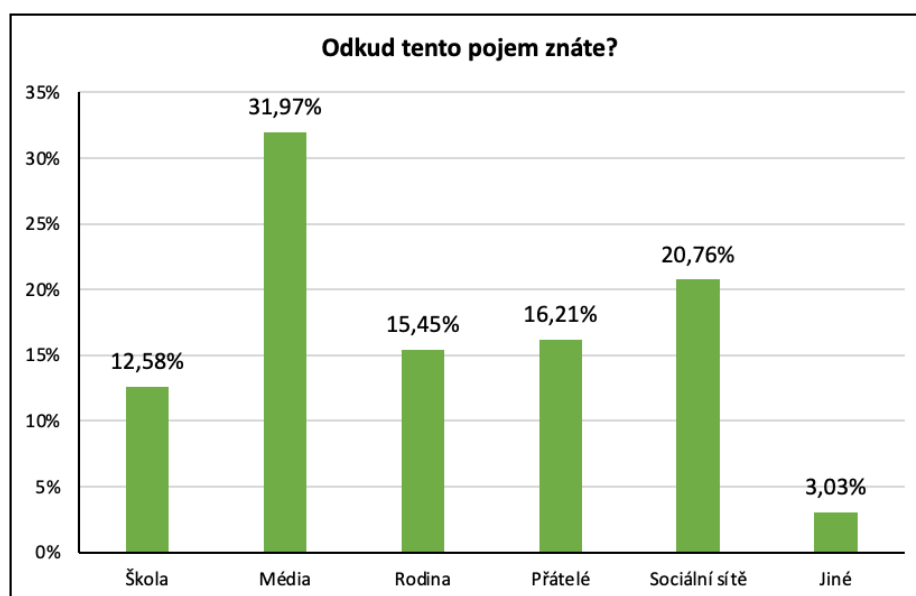

Zdroj: Vlastní zpracování

15. Odkud tento pojem znáte?

Spotřebitelé (31,97 %, celkem 211) nejvíce znají biopotraviny z médií, následně pak ze sociálních sítí (20,76 %, celkem 137), od přátel (16,21 %, celkem 107), rodiny (15,45 %, celkem 12), ze školy (12,58 %, celkem 83) a jiné („Neznám“, „Vlastní zemědělská praxe“, „Internet“, „Obchodní řetězce“, „Samostudium“) pak 3,03 % (celkem 20) účastníků.

Graf 14: Odkud tento pojem znáte?

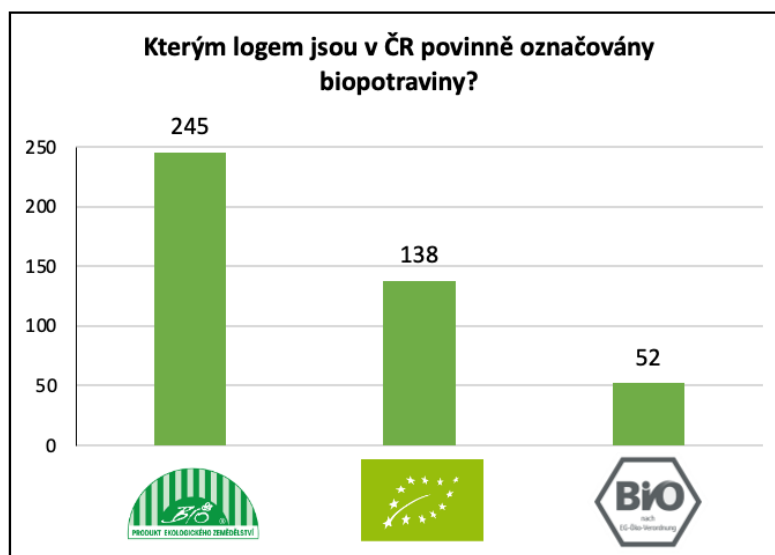

Zdroj: Vlastní zpracování

16. Kterým logem jsou v ČR povinně označovány biopotraviny? *

56,32 % respondentů (celkem 245) označilo logo biozebra, 31,72 % respondentů (celkem 138) pak eurolist a 11,95 % (celkem 52) označilo pro tuto otázku nesprávné logo.

Graf 15: Kterým logem jsou v ČR povinně označovány biopotraviny?

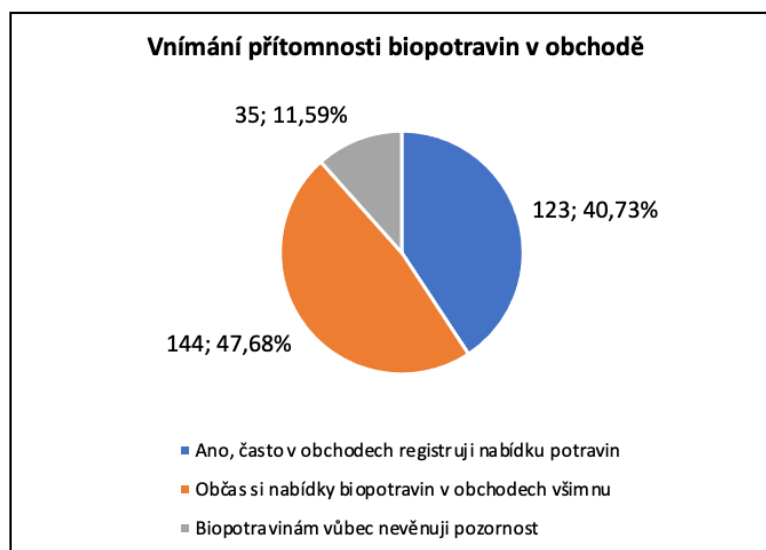

Zdroj: Vlastní zpracování

17. Vnímáte přítomnost biopotravin v obchodě?

47,68 % (celkem 144) respondentů si občas nabídky biopotravin v obchodech všimne, 40,73 % (celkem 123) často v obchodech registruje nabídku biopotravin a 11,59 % (celkem 35) účastníků nevěnuje biopotravinám pozornost.

Graf 16: Vnímání přítomnosti biopotravin v obchodě

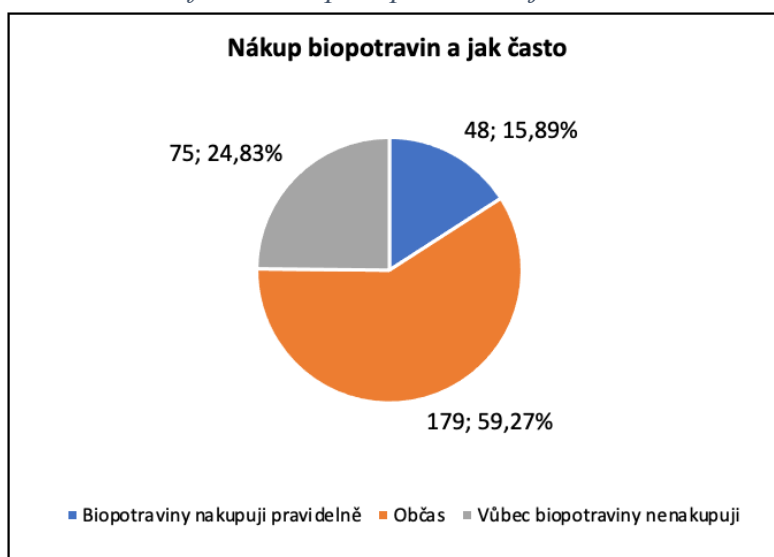

Zdroj: Vlastní zpracování

18. Nakupujete biopotraviny a jak často? *

Více jak polovina respondentů, tj. 59,27 % (celkem 179), nakupuje biopotraviny občas, 24,83 % (celkem 75) vůbec biopotraviny nenakupuje a 15,89 % (celkem 48) nakupuje biopotraviny pravidelně.

Graf 17: *Nákup biopotravin a jak často*

Zdroj: *Vlastní zpracování*

19. Pokud jste zvolili u otázky č. 18: biopotraviny vůbec nenakupují, proč biopotraviny nenakupujete?

U této otevřené nepovinné odpovědi měli respondenti možnost vyjádřit se, proč biopotraviny nenakupují. Otázky se zúčastnilo celkem 25,83 % (78) respondentů.

Nejčastější odpovědí bylo, že biopotraviny nenakupují kvůli vysoké ceně (13,91 %), nevěnují biopotravinám pozornost (6,29 %), další část respondentů nevěří v kvalitu biopotravin (3,64 %) a jiní neznají důvod, proč biopotraviny nenakupují (1,66 %). Objevila se i odpověď jednoho respondenta: „Pěstují si sama, co potřebuji.“ (0,33 %).

Tabulka 12: *Důvody, proč respondenti biopotraviny nenakupují*

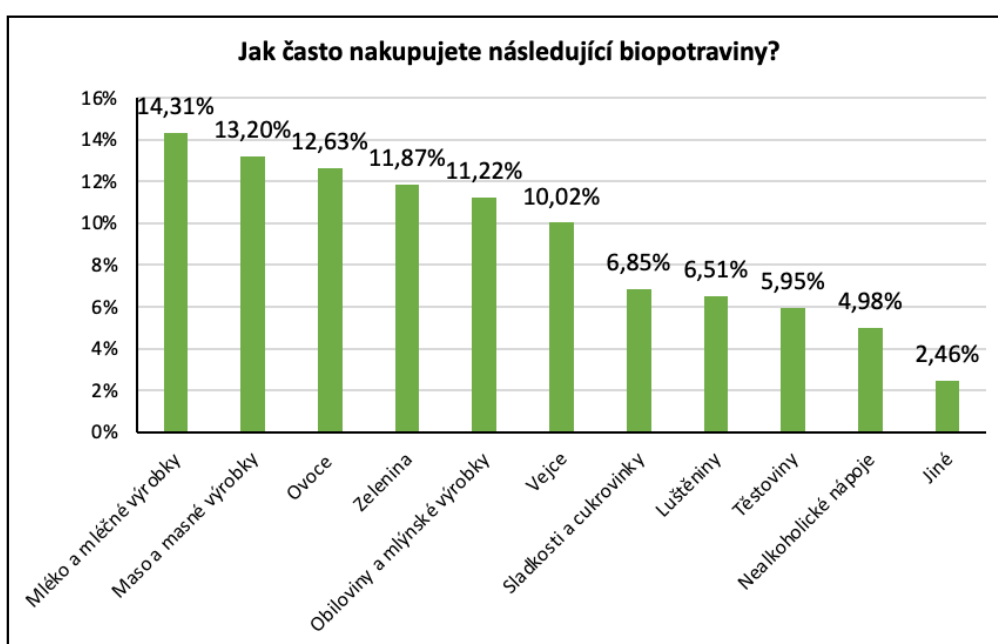
Důvod	Počet	%
Vysoká cena	42	13,91
Nevěnuji biopotravinám pozornost	19	6,29
Nevěřím v kvalitu biopotravin	11	3,64
Nevím	5	1,66
Pěstují si sama, co potřebuji	1	0,33
Celkem odpovědělo	78	25,83
Celkem neodpovědělo	224	74,17

Zdroj: *Vlastní zpracování*

20. Jak často nakupujete následující biopotraviny?

Respondenti měli u této nepovinné otázky za úkol seřadit kategorie biopotravin podle toho, jak často dané biopotraviny nakupují (od nejčastěji nakupovaného po nejméně nakupované). Z výsledků otázky č. 20 vyplývá, že vybraní spotřebitelé nejčastěji nakupují mléko a mléčné výrobky (14,31 %), následuje maso a masné výrobky (13,20 %), ovoce (12,63 %), zeleninu (11,87 %), obiloviny a mlýnské výrobky (11,22 %), vejce (10,02 %), sladkosti a cukrovinky (6,85 %), luštěniny (6,51 %), těstoviny (5,95 %), nealkoholické nápoje (4,98 %) a jiné, blíže nespecifikováno, (2,46 %).

Graf 18: Jak často nakupujete následující biopotraviny?

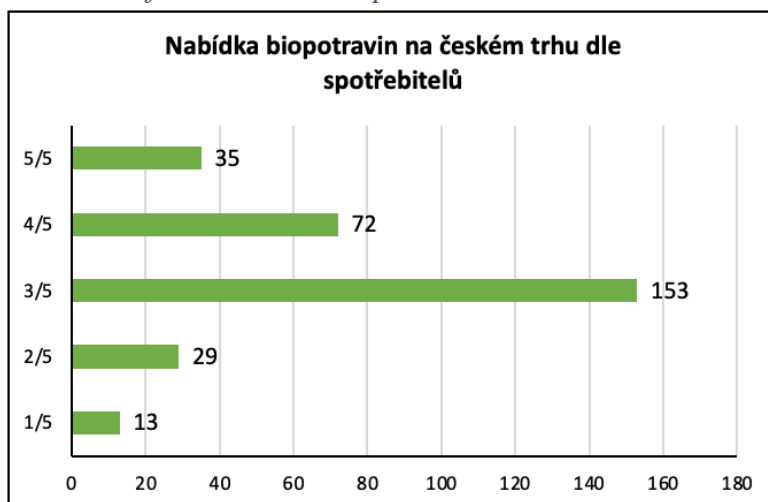

Zdroj: Vlastní zpracování

21. Jaká je podle Vašeho názoru nabídka biopotravin na českém trhu? *

Na základě hodnotící škály od 1 (nedostatečná) do 5 (vynikající) byl zjištěn názor spotřebitelů na nabídku biopotravin na českém trhu. Průzkum ukázal, že 50,66 % (celkem 153) respondentů považuje situaci na českém trhu za průměrnou, 4,30 % (celkem 13) za nedostatečnou a naopak 11,59 % (celkem 35) za vynikající.

Graf 19: Nabídka biopotravin na českém trhu

Zdroj: Vlastní zpracování

22. Které biopotraviny nejčastěji postrádáte v nabídce?

U této otevřené nepovinné odpovědi měli respondenti možnost vyjádřit se, které biopotraviny nejčastěji v nabídce postrádají. Otázky se zúčastnilo celkem 64,57 % (195) respondentů.

Nejčastější odpovědí bylo, že žádné biopotraviny v nabídce nepostrádají (19,87 %), následně nevím a nezajímám se (13,58 %), poté maso a masné výrobky (6,95 %), ovoce a zelenina (5,30 %), mléko a mléčné výrobky (4,97 %), těstoviny (4,30 %), ořechy (3,97 %), pečivo (2,98 %), vejce (2,32 %) a sladkosti (0,33 %).

Tabulka 13: Biopotraviny postrádané v nabídce

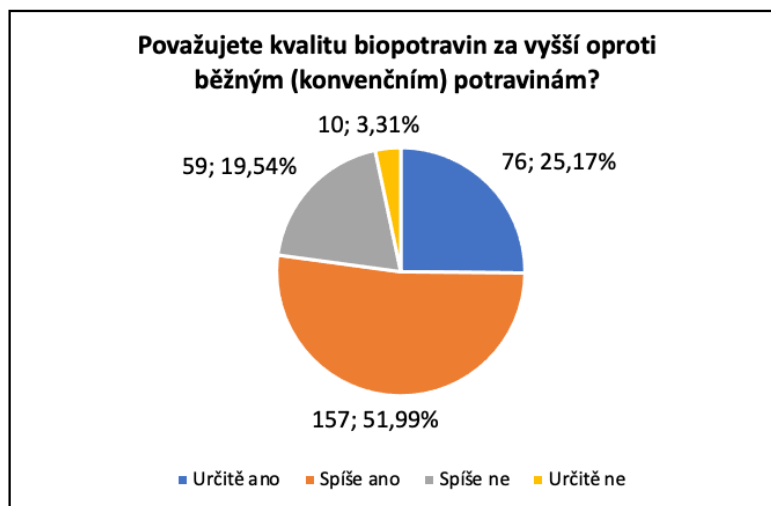
Biopotraviny	Počet	%
Žádné	60	19,87%
Nevím a nezajímám se	41	13,58%
Maso a masné výrobky	21	6,95%
Ovoce a zelenina	16	5,30%
Mléko a mléčné výrobky	15	4,97%
Těstoviny	13	4,30%
Ořechy	12	3,97%
Pečivo	9	2,98%
Vejce	7	2,32%
Sladkosti	1	0,33%
Celkem odpovědělo	195	64,57%
Celkem neodpovědělo	107	35,43%

Zdroj: Vlastní zpracování

23. Považujete kvalitu biopotravin za vyšší oproti běžným (konvenčním) potravinám? *

Více než polovina účastníků, tj. 51,99 % (celkem 157), průzkumu označila odpověď Spíše ano. Zcela kladnou odpověď označilo 25,17 % (celkem 76), Spíše ne 19,54 % (celkem 59) a 3,31 % (celkem 10) určitě nepovažují kvalitu biopotravin za vyšší oproti běžným (konvenčním) potravinám.

Graf 20: Považujete kvalitu biopotravin za vyšší oproti běžným (konvenčním) potravinám?

Zdroj: Vlastní zpracování

24. U kterých biopotravin nejvíce oceňujete jejich vysokou kvalitu?

U této otevřené nepovinné odpovědi měli respondenti možnost vyjádřit se, u kterých biopotravin nejvíce oceňují jejich vysokou kvalitu. Otázky se celkem zúčastnilo 48,34 % (146) respondentů.

Nejčastější odpovědí bylo ovoce a zelenina (15,89 %), následovala kategorie všechny biopotraviny (11,92 %), dále maso a masné výrobky (10,60 %), mléko a mléčné výrobky (4,30 %), vejce (2,32 %) a nealkoholické nápoje (0,66 %). Objevily se i odpovědi typu nevím a nezajímám se (2,65 %).

Odpověď	Počet	%
Ovoce a zelenina	48	15,89%
U všech	36	11,92%
Maso a masné výrobky	32	10,60%
Mléko a mléčné výrobky	13	4,30%
Nevím a nezajímám se	8	2,65%
Vejce	7	2,32%
Nealkoholické nápoje	2	0,66%
Celkem odpovědělo	146	48,34%
Celkem neodpovědělo	156	51,66%

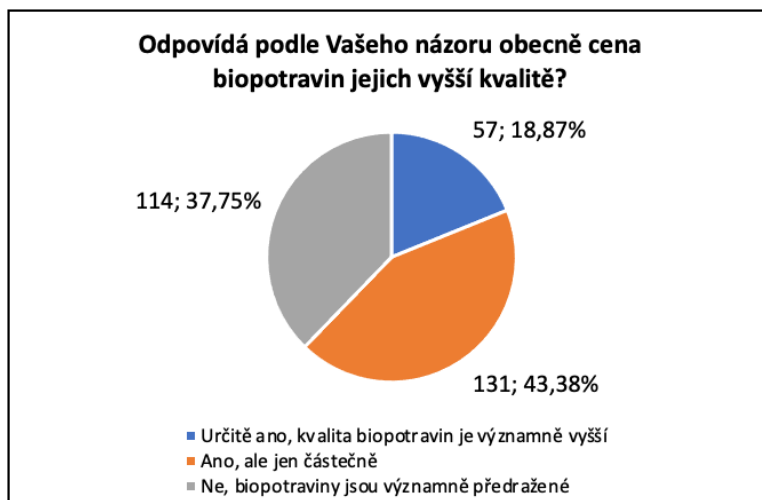
Tabulka 14: U kterých biopotravin nejvíce oceňujete jejich vysokou kvalitu?

Zdroj: Vlastní zpracování

25. Odpovídá podle Vašeho názoru obecně cena biopotravin jejich vyšší kvalitě? *

Dle 43,38 % (celkem 131) respondentů odpovídá cena biopotravin jejich vyšší kvalitě jen částečně, 37,75 % (celkem 114) je názoru, že jsou biopotraviny významně předražené a 18,87 % (celkem 57) si myslí, že cena biopotravin odpovídá jejich vyšší kvalitě.

Graf 21: Odpovídá podle Vašeho názoru obecně cena biopotravin jejich vyšší kvalitě?

Zdroj: Vlastní zpracování

26. U kterých biopotravin považujete cenu za neadekvátně vysokou?

U této otevřené nepovinné odpovědi měli respondenti možnost vyjádřit se, u kterých biopotravin považují cenu za neadekvátně vysokou. Otázky se zúčastnilo celkem 47,02 % (142) respondentů.

Nejčastější odpovědí bylo ovoce a zelenina (15,89 %), následovala kategorie všechny biopotraviny (14,90 %), dále maso a masné výrobky (9,93 %), mléko a mléčné výrobky (1,66 %) a vejce (0,99 %). Objevily se i odpovědi typu nevím a nezajímám se (2,32 %) a žádné biopotraviny nemají cenu vysokou (1,33 %).

Tabulka 15: Biopotraviny s neadekvátně vysokou cenou

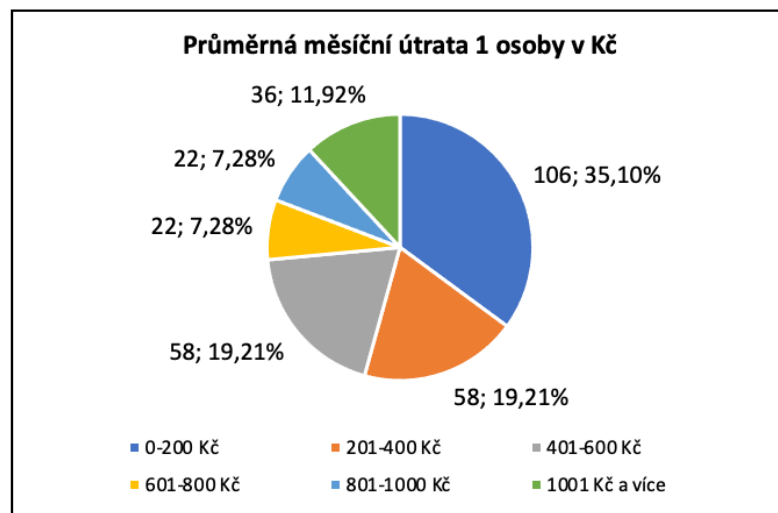
Odpověď	Počet	%
Ovoce a zelenina	48	15,89%
U všech	45	14,90%
Maso a masné výrobky	30	9,93%
Nevím a nezajímám se	7	2,32%
Mléko a mléčné výrobky	5	1,66%
Žádné	4	1,33%
Vejce	3	0,99%
Celkem odpovědělo	142	47,02%
Celkem neodpovědělo	160	52,98%

Zdroj: Vlastní zpracování

27. Jakou částku (v Kč) utratíte průměrně měsíčně za biopotraviny (1 osoba)? *

Z dotazníku plyne, že nejvíce respondentů, 35,10 % (celkem 106), utratí částku v Kč na 1 osobu ve výši 0-200 Kč, je to z důvodu nezájmu o biopotraviny, ale také o občasném nákupu biopotravin. Nejvíce za biopotraviny platí 7,28 % (celkem 22) respondentů částku ve výši 601-800 Kč a 801-1000 Kč.

Graf 22: Průměrná měsíční útrata 1 osoby v Kč

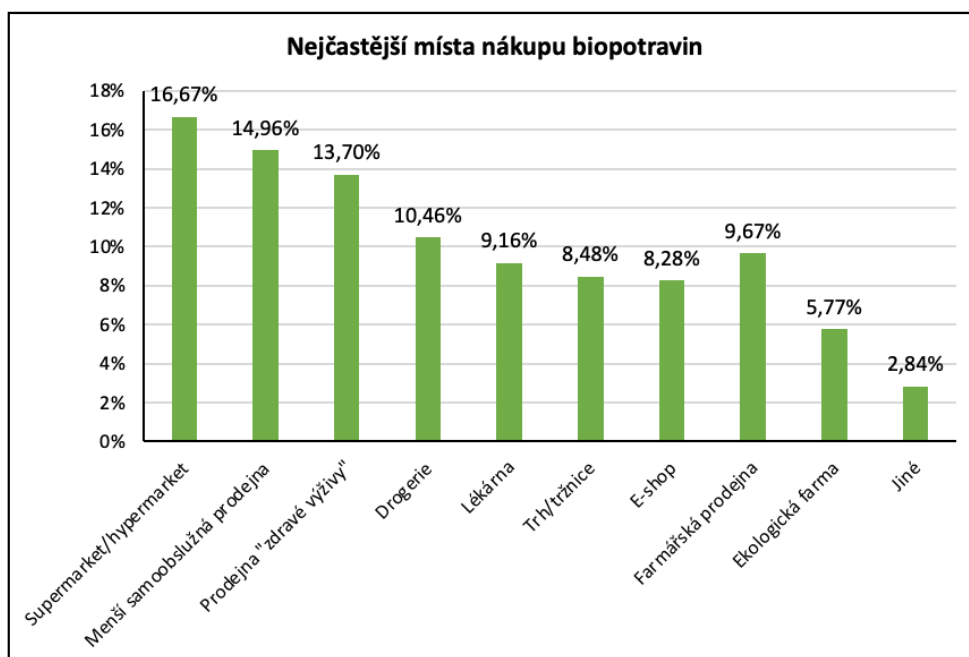

Zdroj: Vlastní zpracování

28. Kde biopotraviny nakupujete nejčastěji?

Nejčastěji respondenti nakupují biopotraviny v supermarketu/hypermarketu (16,67 %), následuje menší samoobslužná prodejna (14,96 %), prodejna „zdravé výživy“ (13,70 %), drogerie (10,46 %), farmářská prodejna (9,67 %), lékárna (9,16 %), trh/tržnice (8,48 %), e-shop (8,28 %), ekologická farma (5,77 %) a jiné, blíže nespecifikováno (2,84 %).

Graf 23: Nejčastější místa nákupu biopotravin

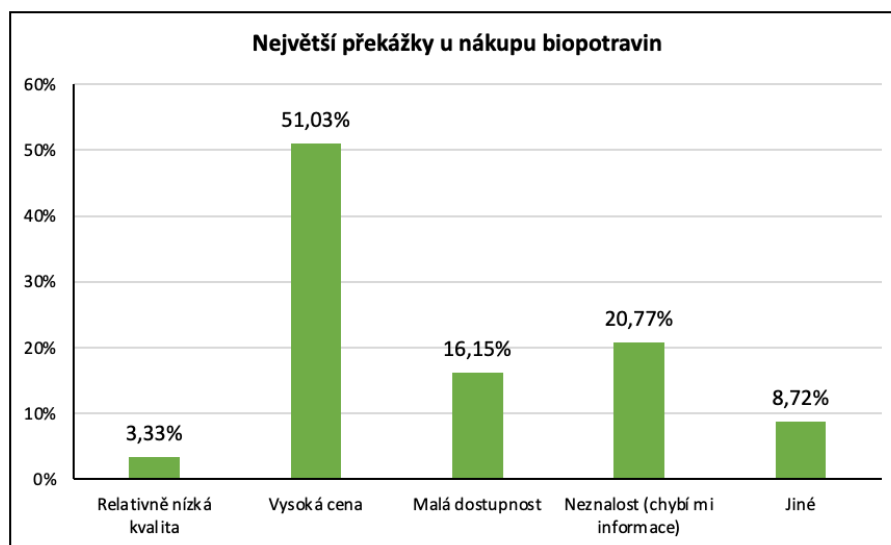

Zdroj: Vlastní zpracování

29. Co je pro Vás největší překážkou u nákupu biopotravin? *

Pro 51,03 % (celkem 199) respondentů je největší překážkou u nákupu biopotravin vysoká cena, pro 20,77 % (celkem 81) neznalost, pro 16,15 % (celkem) pak malá dostupnost, pro 8,72 % (celkem 34) relativně nízká kvalita a 3,33 % (celkem 13) udalo důvody jiné: „Žádná překážka“, „Občas vyšší cena“, „Nenakupuji“, „Bio potravina dává záruku jen potravin vypěstovaných bez použití synt. postřiků a hnojiv. To zdaleka nestačí k udržitelnosti natož k regeneraci živ. p“.

Graf 24: Největší překážky u nákupu biopotravin

Zdroj: Vlastní zpracování

4.1 Diskuse

4.1.1 Zájem o stav životního prostředí

Zájem o životní prostředí byl mapován otázkou č. 7. Na otázku bylo možné odpovědět prostřednictvím hodnotící škály od 1 (vůbec) do 5 (ano, velmi). Účastníci průzkumu, kteří odpověděli na otázku č. 7 hodnotami 4/5 a 5/5, byli ve vyhodnocování zahrnuti do skupiny zajímající se o stav životního prostředí. Účastníci průzkumu, jež odpověděli na tuto otázku hodnotami 1/5 a 2/5, byli ve vyhodnocování zahrnuti do skupiny nevěnující pozornost stavu životního prostředí. Průměrné hodnocení stavu životního prostředí bylo vyjádřeno hodnotou 3/5.

Ve věku do 20 let se o stav životního prostředí zajímají 3 respondenti (ženy), 11 respondentů průměrně (3 muži a 8 žen), 16 respondentů (9 mužů a 7 žen) stavu životního prostředí nevěnuje pozornost, nezajímají se.

Ve věku od 21 do 35 let se o stav životního prostředí zajímá 66 respondentů (25 mužů a 41 žen), 50 respondentů (20 mužů a 30 žen) průměrně, 17 (13 mužů a 4 ženy) respondentů stavu životního prostředí nevěnuje pozornost, nezajímají se.

Ve věku od 36 do 50 let se o stav životního prostředí zajímá 40 respondentů (12 mužů, 27 žen a 1 jiné: „Jsou jen dvě pohlaví“), 30 respondentů (13 mužů a 17 žen) průměrně, 8 respondentů (6 mužů a 2 ženy) stavu životního prostředí nevěnuje pozornost, nezajímají se.

Ve věku od 51 do 65 let se o stav životního prostředí zajímá 12 respondentů (5 mužů a 7 žen), 10 respondentů (5 mužů, 4 ženy a 1 jiné: „ZTP“) průměrně, 7 respondentů (5 mužů a 2 ženy) stavu životního prostředí nevěnuje pozornost.

Ve věku 66 let a více se o stav životního prostředí zajímá 7 respondentů (2 muži a 5 žen), 10 respondentů (muž a 9 žen), 15 respondentů (11 mužů a 4 ženy) stavu životního prostředí nevěnuje pozornost, nezajímají se.

Tabulka 17: Zájem o ŽP

Zájem o stav životního prostředí		
Věková kategorie	Počet	%
do 20 let	3	0,99%
21-35 let	66	21,85%
36-50 let	40	13,25%
51-65 let	12	3,97%
65 let a více	7	2,32%
Celkem	128	42,38%

Zdroj: Vlastní zpracování

Tabulka 16: ŽP nevěnují pozornost

Stavu životního prostředí nevěnují pozornost		
Věková kategorie	Počet	%
do 20 let	16	5,30%
21-35 let	17	5,63%
36-50 let	8	2,65%
51-65 let	7	2,32%
65 let a více	15	4,97%
Celkem	63	20,87%

Zdroj: Vlastní zpracování

4.1.2 Preference udržitelných potravin

Míru preference udržitelných potravin dotazovala otázka č. 8. Na otázku bylo možné odpovědět prostřednictvím hodnotící škály od 1 (vůbec) do 5 (ano, velmi). Účastníci průzkumu, kteří odpověděli na otázku č. 8 hodnotami 4/5 a 5/5, byli ve vyhodnocování zahrnuti do skupiny preferující udržitelné potraviny. Účastníci průzkumu, jež odpověděli na tuto otázku hodnotami 1/5 a 2/5, byli ve vyhodnocování zahrnuti do skupiny nepreferující udržitelné potraviny. Průměrné hodnocení preference udržitelných potravin bylo vyjádřeno hodnotou 3/5.

Ve věku do 20 let preferuje udržitelné potraviny pouze 1 respondent (žena), 3 respondenti (muž a 2 ženy) pak průměrně a 26 respondentů (11 mužů a 15 žen) udržitelné potraviny nepreferuje.

Ve věku od 21 do 35 let preferuje udržitelné potraviny 25 respondentů (7 mužů a 18 žen), 48 respondentů (17 mužů a 31 žen) pak průměrně a 62 respondentů (34 mužů a 28 žen) udržitelné potraviny nepreferuje.

Ve věku od 36 do 50 let preferuje udržitelné potraviny 19 respondentů (6 mužů a 13 žen), 24 respondentů (9 mužů a 15 žen) pak průměrně a 35 respondentů (16 mužů, 18 žen a 1 jiné: „Jsou jen dvě pohlaví“) udržitelné potraviny nepreferuje.

Ve věku od 51 do 65 let preferuje udržitelné potraviny 6 respondentů (1 muž a 5 žen), 7 respondentů (3 muži, 3 ženy a 1 jiné: „ZTP“) pak průměrně a 16 respondentů (11 mužů a 5 žen) udržitelné potraviny nepreferuje.

Ve věku od 66 let a více preferují udržitelné potraviny 2 respondenti (ženy), 2 respondenti (ženy) pak průměrně a 28 respondentů (14 mužů a 14 žen) udržitelné potraviny nepreferuje.

Tabulka 19: Ti, kteří preferují UP

Preferují udržitelné potraviny		
Věková kategorie	Počet	%
do 20 let	1	0,33%
21-35 let	25	8,28%
36-50 let	19	6,29%
51-65 let	6	1,99%
66 let a více	2	0,66%
Celkem	53	17,55%

Zdroj: Vlastní zpracování

Tabulka 18: Ti, kteří nepreferují UP

Nepreferují udržitelné potraviny		
Věková kategorie	Počet	%
do 20 let	26	8,61%
21-35 let	62	20,53%
36-50 let	35	11,59%
51-65 let	16	5,30%
66 let a více	28	9,27%
Celkem	167	55,30%

Zdroj: Vlastní zpracování

Další otázka, č. 9, měla zjistit, zda by spotřebitelé uvítali označení udržitelných potravin jednotným logem. Možnostmi odpovědí bylo ano, ne, nevím. Účastníci průzkumu, kteří na otázku č. 9 odpověděli ano nebo ne, byli zahrnuti ve vyhodnocování do skupin – ti, jež by logo uvítali a ti, kteří by logo neuvítali.

Ve věkové kategorii do 20 let by 6 respondentů (muž a 5 žen) uvítalo označení udržitelných potravin jednotným logem, 11 respondentů (7 mužů a 4 ženy) by naopak neuvítalo odlišení udržitelných potravin jednotným logem a 13 respondentů (4 muži a 9 žen) neví.

Ve věkové kategorii od 21 do 35 let by 79 respondentů (28 mužů a 51 žen) uvítalo označení udržitelných potravin jednotným logem, 12 respondentů (9 mužů a 3 ženy) by naopak neuvítalo odlišení udržitelných potravin jednotným logem a 42 respondentů (21 mužů a 21 žen) neví.

Ve věkové kategorii od 36 do 50 let by 43 respondentů (16 mužů a 27 žen) uvítalo označení udržitelných potravin jednotným logem, 3 respondenti (2 muži a 1 žena) by naopak neuvítalo odlišení udržitelných potravin jednotným logem a 32 respondentů (13 mužů, 18 žen a 1 jiné: „Jsou jen dvě pohlaví“) neví.

Ve věkové kategorii od 51 do 65 let by 12 respondentů (4 muži, 7 žen a 1 jiné: „ZTP“) uvítalo označení udržitelných potravin jednotným logem, 5 respondentů (4 muži a 1 žena) by naopak neuvítalo odlišení udržitelných potravin jednotným logem a 12 respondentů (7 mužů a 5 žen) neví.

Ve věkové kategorii od 66 let a více by 5 respondentů (1 muž a 4 ženy) uvítalo označení udržitelných potravin jednotným logem, 10 respondentů (9 mužů a 1 žena) by naopak neuvítalo odlišení udržitelných potravin jednotným logem a 17 respondentů (4 muži a 13 žen) neví.

Tabulka 21: Ti, kteří preferují jednotné logo UP

Preferují jednotné logo pro UP		
Věková kategorie	Počet	%
do 20 let	6	1,99%
21-35 let	79	26,16%
36-50 let	43	14,24%
51-65 let	12	3,97%
66 let a více	5	1,66%
Celkem	145	48,02%

Zdroj: Vlastní zpracování

Tabulka 20: Ti, kteří nepreferují jednotné logo UP

Nepreferují jednotné logo pro UP		
Věková kategorie	Počet	%
do 20 let	11	3,64%
21-35 let	12	3,97%
36-50 let	3	0,99%
51-65 let	5	1,66%
66 let a více	10	3,31%
Celkem	41	13,57%

Zdroj: Vlastní zpracování

4.1.3 Znalost pojmů udržitelné potravin, ekologické zemědělství, biopotravin

Znalosti pojmů udržitelné potravin, ekologické zemědělství a biopotravin zjišťovaly otázky č. 5, 11 a 14. Účastníci průzkumu mohli u každé z uvedených otázek odpovídat 1. Ano, pojem znám a vím přesně, co znamená, 2. Ano, někdy jsem již pojem zaslechl/a, ale význam znám jen rámcově nebo 3. Ne, s pojmem jsem se zatím nesetkal/a. Ve vyhodnocování byly zohledněné a zahrnuté všechny odpovědi.

Věková kategorie do 20 let

S pojmy se zatím nesetkalo 21 respondentů (11 mužů a 10 žen) pro udržitelné potravin, 9 (6 mužů a 3 ženy) pro ekologické zemědělství a 5 (4 muži a 1 žena) pro biopotravin.

8 účastníků (1 muž a 7 žen) ve věku do 20 let slyšelo o udržitelných potravinách, ale význam znají pouze rámcově, stejně tak 18 účastníků (6 mužů a 12 žen) o ekologickém zemědělství a 21 (8 mužů a 13 žen) o biopotravinách.

Význam udržitelných potravin přesně zná 1 respondent (žena), význam ekologického zemědělství přesně znají 3 respondenti (3 ženy) a význam biopotravin znají 4 respondenti (4 ženy).

Věková kategorie 21–35 let

S pojmy se zatím nesetkalo 40 respondentů (19 mužů a 21 žen) pro udržitelné potraviny, 11 (mužů a žen) pro ekologické zemědělství a 3 (2 muži a 1 žena) pro biopotraviny.

73 účastníků (32 mužů a 41 žen) ve věku 21–35 let slyšelo o udržitelných potravinách, ale význam znají pouze rámcově, stejně tak 81 účastníků (39 mužů a 42 žen) o ekologickém zemědělství a 67 (35 mužů a 32 žen) o biopotravinách.

Význam udržitelných potravin přesně zná 20 respondentů (7 mužů a 13 žen), význam ekologického zemědělství pak 41 respondentů (14 mužů a 27 žen) a význam biopotravin zná 63 respondentů (21 mužů a 42 žen).

Věková kategorie 36–50 let

S pojmy se zatím nesetkalo 22 respondentů (9 mužů, 12 žen a 1 jiné) pro udržitelné potraviny, 4 (1 muž a 3 ženy) pro ekologické zemědělství a 1 (muž) pro biopotraviny.

35 účastníků (16 mužů a 19 žen) ve věku 36–50 let slyšelo o udržitelných potravinách, ale význam znají pouze rámcově, stejně tak 43 účastníků (20 mužů, 22 žen a 1 jiné) o ekologickém zemědělství a 37 (18 mužů, 18 žen a 1 jiné) o biopotravinách.

Význam udržitelných potravin přesně zná 21 respondentů (6 mužů a 15 žen), význam ekologického zemědělství pak 31 respondentů (10 mužů a 21 žen) a význam biopotravin zná 40 respondentů (12 mužů a 28 žen).

Věková kategorie 51–65 let

S pojmy se zatím nesetkalo 15 respondentů (9 mužů a 6 žen) pro udržitelné potraviny, 1 (muž) pro ekologické zemědělství a 1 (muž) pro biopotraviny.

9 účastníků (3 muži, 5 žen a 1 jiné) ve věku 51–65 let slyšelo o udržitelných potravinách, ale význam znají pouze rámcově, stejně tak 12 účastníků (5 mužů a 7 žen) o ekologickém zemědělství a 12 (6 mužů a 6 žen) o biopotravinách.

Význam udržitelných potravin přesně zná 5 respondentů (3 muži a 2 ženy), význam ekologického zemědělství pak 16 respondentů (9 mužů, 6 žen a 1 jiné) a význam biopotravin zná 16 respondentů (8 mužů, 7 žen a 1 jiné).

Věková kategorie 66 let a více

S pojmy se zatím nesetkalo 27 respondentů (13 mužů a 14 žen) pro udržitelné potraviny, 2 (muž a žena) pro ekologické zemědělství a 1 (žena) pro biopotraviny.

5 účastníků (1 muž a 4 ženy) ve věku 65 let a více slyšelo o udržitelných potravinách, ale význam znají pouze rámcově, stejně tak 19 účastníků (8 mužů a 11 žen) o ekologickém zemědělství a 22 (10 mužů a 12 žen) o biopotravinách.

Význam udržitelných potravin přesně nezná nikdo, význam ekologického zemědělství přesně zná 11 respondentů (5 mužů a 6 žen) a význam biopotravin zná 9 respondentů (4 muži a 5 žen).

Tabulka 23: Zatím se s pojmy nesetkali

Zatím se s pojmy nesetkali		
Věková kategorie	Počet	%
do 20 let	35	3,86%
21-35 let	54	5,96%
36-50 let	27	2,98%
51-65 let	17	1,88%
66 let a více	30	3,31%
Celkem	163	17,99%

Zdroj: Vlastní zpracování

Tabulka 22: Význam pojmů znají pouze rámcově

Význam pojmů znají pouze rámcově		
Věková kategorie	Počet	%
do 20 let	47	5,19%
21-35 let	221	24,39%
36-50 let	115	12,69%
51-65 let	33	3,64%
66 let a více	46	5,08%
Celkem	462	50,99%

Zdroj: Vlastní zpracování

Tabulka 24: Pojmy znají přesně

Význam pojmů znají přesně		
Věková kategorie	Počet	%
do 20 let	8	0,88%
21-35 let	124	13,69%
36-50 let	92	10,16%
51-65 let	37	4,08%
66 let a více	20	2,21%
Celkem	281	31,02%

Zdroj: Vlastní zpracování

4.1.4 Porovnání kvality biopotravin s běžnými (konvenčními) potravinami

Názor spotřebitelů na kvalitu biopotravin zjišťovala otázka č. 23. Mezi možné odpovědi patřilo: určitě ano, spíše ano, spíše ne, určitě ne. Účastníci průzkumu, kteří na tuto otázku odpověděli spíše nebo určitě ano, byli zahrnuti ve vyhodnocování do skupiny, která považuje kvalitu biopotravin za vyšší oproti běžným (konvenčním)

potravinám. Účastníci průzkumu, kteří odpověděli spíše nebo určitě ne, byli zahrnuti ve vyhodnocování do skupiny, která nepovažuje kvalitu biopotravin za vyšší oproti běžným (konvenčním) potravinám.

Ve věku do 20 let uvedlo 14 respondentů (3 muži a 11 žen) spíše nebo určitě ano, kvalita biopotravin je vyšší, naopak 16 respondentů (9 mužů a 7 žen) uvedlo spíše nebo určitě ne.

Ve věku od 21 do 35 let uvedlo 107 respondentů (43 mužů a 64 žen) spíše nebo určitě ano, kvalita biopotravin je vyšší, naopak 26 respondentů (15 mužů a 11 žen) uvedlo spíše nebo určitě ne.

Ve věku od 36 do 50 let uvedlo 67 respondentů (26 mužů, 40 žen a 1 jiné: „Jsou jen dvě pohlaví“) uvedlo spíše nebo určitě ano, kvalita biopotravin je vyšší, naopak 11 respondentů (5 mužů a 6 žen) uvedlo spíše nebo určitě ne.

Ve věku od 51 do 65 let uvedlo 21 respondentů (9 mužů, 11 žen a 1 jiné) spíše nebo určitě ano, kvalita biopotravin je vyšší, naopak 8 respondentů (6 mužů a 2 ženy) uvedlo spíše nebo určitě ne.

Ve věku od 66 let a více uvedlo 24 respondentů (9 mužů, a 15 ženy) spíše nebo určitě ano, kvalita biopotravin je vyšší, naopak 8 respondentů (5 mužů a 3 ženy) uvedlo spíše nebo určitě ne.

Tabulka 25: Kvalita biopotravin je vyšší

Kvalita biopotravin je vyšší		
Věková kategorie	Počet	%
do 20 let	14	4,64%
21-35 let	107	35,43%
36-50 let	67	22,19%
51-65 let	21	6,95%
66 let a více	24	7,95%
Celkem	233	77,16%

Zdroj: Vlastní zpracování

Tabulka 26: Kvalita biopotravin není vyšší

Kvalita biopotravin není vyšší		
Věková kategorie	Počet	%
do 20 let	16	5,30%
21-35 let	26	8,61%
36-50 let	11	3,64%
51-65 let	8	2,65%
66 let a více	8	2,65%
Celkem	69	22,85%

Zdroj: Vlastní zpracování

4.1.5 Cena a nákup biopotravin

Názor spotřebitelů na cenu biopotravin, zda odpovídá jejich vyšší kvalitě, zjišťovala otázka č. 25. Odpovědi zahrnovaly možnosti: určitě ano, kvalita biopotravin je významně vyšší, ano, ale jen částečně a ne, biopotraviny jsou významně předražené. Další otázky č. 18 a 29 měly za úkol získat informace o tom, jak často respondenti biopotraviny nakupují a co je největší překážkou v nákupu těchto potravin. U otázky č. 27 spotřebitelé uvedli,

jakou částku (v Kč) utratí průměrně měsíčně za biopotraviny. Ve vyhodnocování byly zohledněné a zahrnuté všechny odpovědi.

Věková kategorie do 20 let

Dle 23 účastníků (11 mužů a 12 žen) ve věku do 20 let jsou biopotraviny předražené, dle 5 účastníků (1 muž a 4 ženy) cena biopotravin částečně odpovídá jejich kvalitě a dle 2 respondentů (ženy) cena biopotravin jejich kvalitě určitě odpovídá.

18 účastníků (11 mužů a 7 žen) tohoto věku vůbec biopotraviny nenakupuje, 12 účastníků (1 muž a 11 žen) nakupuje biopotraviny občas a pravidelně nikdo.

Největší překážkou v nákupu pro tuto skupinu je vysoká cena (celkem 23 respondentů), neznalost (celkem 18 respondentů) a 1 respondent označil malou dostupnost.

Za biopotraviny průměrně utratí 1 osoba za měsíc tohoto věku:

- do 200 Kč/1 osoba 22 respondentů,
- do 400 Kč/1 osoba 8 respondentů,
- do 600 Kč/1 osoba 0 respondentů,
- do 800 Kč/1 osoba 0 respondentů,
- do 1000 Kč/1 osoba 0 respondentů,
- nad 1001 Kč/1 osoba 0 respondentů.

Věková kategorie 21–35 let

Dle 38 účastníků (20 mužů a 18 žen) ve věku od 21 do 35 let jsou biopotraviny předražené, dle 70 účastníků (28 mužů a 42 žen) cena biopotravin částečně odpovídá jejich kvalitě a dle 25 respondentů (10 mužů a 15 žen) cena biopotravin jejich kvalitě určitě odpovídá.

29 účastníků (17 mužů a 12 žen) tohoto věku vůbec biopotraviny nenakupuje, 81 účastníků (37 mužů a 44 žen) nakupuje biopotraviny občas a pravidelně 23 účastníků (4 muži a 19 žen).

Největší překážkou v nákupu pro tuto skupinu je vysoká cena (celkem 87 respondentů), následně malá dostupnost (celkem 37 respondentů), neznalost (celkem 34 respondentů), relativně nízká kvalita (celkem 8 respondentů) a celkem 15 respondentů uvedlo jiné: 7 z nich „žádná překážka“, 6 „občas vyšší cena“, 1 „médiá“

a 1 uvedl „Bio potravina dává záruku jen potravin vypěstovaných bez použití synt. postřiků a hnojiv. To zdaleka nestačí k udržitelnosti, natož k regeneraci živ. p., Velká cena za ne až velkou kvalitu“.

Za biopotraviny průměrně utratí 1 osoba za měsíc tohoto věku:

- do 200 Kč/1 osoba 39 respondentů,
- do 400 Kč/1 osoba 27 respondentů,
- do 600 Kč/1 osoba 28 respondentů,
- do 800 Kč/1 osoba 12 respondentů,
- do 1000 Kč/1 osoba 12 respondentů,
- nad 1001 Kč/1 osoba 15 respondentů.

Věková kategorie 36–50 let

Dle 20 účastníků (9 mužů, 10 žen a 1 jiné: „Jsou jen dvě pohlaví“) ve věku od 36 do 50 let jsou biopotraviny předražené, dle 34 účastníků (18 mužů a 16 žen) cena biopotravin částečně odpovídá jejich kvalitě a dle 24 respondentů (4 muži a 20 žen) cena biopotravin jejich kvalitě určitě odpovídá.

12 účastníků (8 mužů a 4 ženy) tohoto věku vůbec biopotraviny nenakupuje, 50 účastníků (18 mužů, 31 žen a 1 jiné: „Jsou jen dvě pohlaví“) nakupuje biopotraviny občas a pravidelně 16 účastníků (5 mužů a 11 žen).

Největší překážkou v nákupu pro tuto skupinu je vysoká cena (celkem 42 respondentů), následně malá dostupnost (celkem 18 respondentů), neznalost (celkem 15 respondentů), relativně nízká kvalita (celkem 3 respondentů) a celkem 10 respondentů uvedlo jiné: 8 z nich „žádná překážka“, 2 „vyšší cena“.

Za biopotraviny průměrně utratí 1 osoba za měsíc tohoto věku:

- do 200 Kč/1 osoba 21 respondentů,
- do 400 Kč/1 osoba 12 respondentů,
- do 600 Kč/1 osoba 17 respondentů,
- do 800 Kč/1 osoba 4 respondentů,
- do 1000 Kč/1 osoba 7 respondentů,
- nad 1001 Kč/1 osoba 17 respondentů.

Věková kategorie 51–65 let

Dle 13 účastníků (10 mužů a 3 ženy) ve věku od 51 do 65 let jsou biopotraviny předražené, dle 12 účastníků (4 muži a 8 žen) cena biopotravin částečně odpovídá jejich kvalitě a dle 4 respondentů (1 muž, 2 ženy a 1 jiné: „ZTP“) cena biopotravin jejich kvalitě určitě odpovídá.

10 účastníků (7 mužů a 3 ženy) tohoto věku vůbec biopotraviny nenakupuje, 15 účastníků (7 mužů, 7 žen a 1 jiné: „ZTP“) nakupuje biopotraviny občas a pravidelně 4 účastníci (1 muž a 3 ženy).

Největší překážkou v nákupu pro tuto skupinu je vysoká cena (celkem 20 respondentů), neznalost (celkem 8 respondentů), následně malá dostupnost (celkem 7 respondentů), relativně nízká kvalita (celkem 2 respondentů) a celkem 3 respondenti uvedli jiné: „žádná překážka“, „vyšší cena“, „vyšší cena a nižší kvalita“.

Za biopotraviny průměrně utratí 1 osoba za měsíc tohoto věku:

- do 200 Kč/1 osoba 17 respondentů,
- do 400 Kč/1 osoba 3 respondentů,
- do 600 Kč/1 osoba 2 respondentů,
- do 800 Kč/1 osoba 2 respondentů,
- do 1000 Kč/1 osoba 3 respondentů,
- nad 1001 Kč/1 osoba 2 respondentů.

Věková kategorie 66 let a více

Dle 20 účastníků (9 mužů a 11 žen) ve věku od 66 let a více jsou biopotraviny předražené, dle 10 účastníků (5 mužů a 5 žen) cena biopotravin částečně odpovídá jejich kvalitě a dle 2 respondentů (ženy) cena biopotravin jejich kvalitě určitě odpovídá.

6 účastníků (4 muži a 2 ženy) tohoto věku vůbec biopotraviny nenakupuje, 21 účastníků (9 mužů a 12 žen) nakupuje biopotraviny občas a pravidelně 5 účastníků (1 muž a 4 ženy).

Největší překážkou v nákupu pro tuto skupinu je vysoká cena (celkem 26 respondentů), neznalost (celkem 6 respondentů) a celkem 3 respondenti uvedli jiné: 2 z nich „žádná překážka“ a 1 uvedl „vyšší cena“.

Za biopotraviny průměrně utratí 1 osoba za měsíc tohoto věku:

- do 200 Kč/1 osoba 7 respondentů,
- do 400 Kč/1 osoba 8 respondentů,
- do 600 Kč/1 osoba 11 respondentů,
- do 800 Kč/1 osoba 4 respondentů,
- do 1000 Kč/1 osoba 0 respondentů,
- nad 1001 Kč/1 osoba 2 respondentů.

4.2 Shrnutí

Průzkum ukázal, že celkem 128 (42,38 %) respondentů má zájem o stav životního prostředí a naopak, celkem 63 (20,87 %) respondentů stavu životního prostředí nevěnuje pozornost. Lze tedy konstatovat, že převažuje skupina respondentů zajímající se o stav životního prostředí.

S pojmy jako udržitelné potraviny, ekologické zemědělství a biopotraviny se zatím nesetkalo 17,99 % respondentů. Nejvíce respondentů, celkem 50,99 %, o pojmech již slyšelo, ale význam znají pouze rámcově. Význam pojmů přesně zná 31,02 % respondentů.

53 (17,55 %) respondentů preferuje udržitelné potraviny, ale 167 (55,30 %) udržitelné potraviny nepreferuje. 48,02 % (celkem 145) respondentů by však uvítalo odlišení udržitelných potravin jednotným logem a pouze 12,57 % (celkem 41) respondentů nepreferuje jednotné logo udržitelných potravin.

Značná část účastníků průzkumu, celkem 233 (77,16 %), považuje kvalitu biopotravin za vyšší oproti běžným (konvenčním) potravinám, zbylých 69 (22,85 %) účastníků průzkumu nepovažuje kvalitu biopotravin za vyšší oproti běžným (konvenčním) potravinám.

Cena biopotravin odpovídá jejich vyšší kvalitě podle 57 (18,88 %) respondentů. Nejvíce respondentů, celkem 131 (43,38 %), uvedlo, že cena biopotravin částečně odpovídá jejich vyšší kvalitě a podle 114 (37,74 %) respondentů jsou biopotraviny předražené.

Nejvíce účastníků průzkumu, celkem 179 (59,27 %), nakupuje biopotraviny občas, nejméně účastníků, celkem 48 (15,91 %) nakupuje biopotraviny pravidelně. 75 (24,83 %) účastníků průzkumu biopotraviny vůbec nenakupuje. Největší překážkou v nákupu těchto potravin je vysoká cena (65,57 %), následně neznalost (26,83 %), malá

dostupnost (20,86 %) a relativně nízká kvalita (4,30 %). Respondenti měli možnost uvést i jiné překážky: 10,26 % uvedlo, že žádné překážky nejsou nebo napsali zmiňované varianty odpovědí, jako např. vyšší cena nebo nízká kvalita.

Nejčastějším místem nákupu biopotravin jsou supermarket/hypermarkety (16,67 %), těsně za nimi jsou menší samoobslužné prodejny (14,96 %) a třetí místo obsadily prodejny „zdravé výživy“ (13,70 %). Následují drogerie, farmářské prodejny, lékárny, trhy/tržnice, e-shopy, i ekologické farmy. Nejčastější průměrnou měsíční útratou 1 osoby za nákup biopotravin je částka do 200 Kč (35,10 %), stejné procentuální zastoupení (19,20 %) vyjadřuje útrata částek do 400 Kč a do 600 Kč, nejméně častou měsíční útratou 1 osoby jsou částky do 1000 Kč (7,28 %) a do 800 Kč (7,29 %). Těsně před nimi je průměrná měsíční útrata částky nad 1001 Kč (11,92 Kč).

5. Závěr

Bakalářská práce se zabývala spotřebitelskými preferencemi udržitelných potravin, konkrétně biopotravin. Cílem bylo zjistit podrobné vymezení priorit spotřebitelů v oblasti biopotravin a podmínek pro zlepšení situace. Důležitým výstupem této práce je zjištění, jaké mají spotřebitelé znalosti o pojmech jako udržitelné potraviny, ekologické zemědělství a biopotraviny, jaké jsou důvody vedoucí k nákupu biopotravin a naopak, co je největší překážkou v jejich nákupu.

Průzkum probíhal prostřednictvím dotazníkového šetření elektronickou formou, zúčastnilo se celkem 302 respondentů. Výsledkem bakalářské práce je analýza respondentů. Uváděné závěry platí pouze pro tento zkoumaný vzorek.

Z průzkumu vyplývá, že převažuje skupina respondentů zajímající se o stav životního prostředí (42,38 %). Nejvíce respondentů (50,99 %) o pojmech jako udržitelné potraviny, ekologické zemědělství a biopotraviny již slyšeli, ale význam znají pouze rámcově. 55,30 % respondentů nepreferuje udržitelné potraviny, 48,02 % respondentů by však uvítalo odlišení udržitelných potravin jednotným logem. Značná část účastníků průzkumu (77,16 %) považuje kvalitu biopotravin za vyšší oproti běžným (konvenčním) potravinám. 43,38 % respondentů uvedlo, že cena biopotravin odpovídá jejich vyšší kvalitě částečně. Nejvíce účastníků průzkumu (59,27 %) nakupuje biopotraviny občas. Největší překážkou v nákupu těchto potravin je vysoká cena (65,57 %), následně neznalost (26,83 %) a malá dostupnost (20,86 %). Nejčastějším místem nákupu biopotravin jsou supermarkety/hypermarkety (16,67 %), těsně za nimi jsou menší samoobslužné prodejny (14,96 %) a třetí místo obsadily prodejny „zdravé výživy“ (13,70 %). Nejvyšší průměrnou měsíční útratou 1 osoby za nákup biopotravin je do 200 Kč (35,10 %).

Výzkum Česká veřejnost o biopotravinách – Potraviny 2020, který zahrnoval i blok otázek týkajících se biopotravin, zjišťoval zájem respondentů o informace spojené s biopotravinami, dále pak, zda účastníci výzkumu biopotraviny nakupují, jak často, kde a co je důvodem nákupu těchto potravin. Položena byla rovněž otázka, jak často lidé dávají přednost potravinám s označením „BIO“ před těmi, které toto označení nemají. Dle výzkumu Potraviny 2020 se o téma biopotravin v ČR zajímá pouze necelá čtvrtina (24 %) veřejnosti, naopak 76 % se spíše či vůbec nezajímá. Obdobně je tomu v případě nákupu biopotravin, kdy pouze necelá čtvrtina (23 %) Čechů je nakupuje alespoň občas, zatímco téměř polovina (49 %) respondentů uvedla, že biopotraviny nenakupuje nikdy a dalších 24 %, že je nakupuje pouze zřídka. 47 % respondentů dává přednost potravinám

s označením „BIO“ před potravinami bez tohoto označení jen zřídka, přibližně třetina (34 %) občas, 10 % často a 1 % vždy. Lidé nejčastěji nakupují biopotraviny v hypermarketu/supermarketu, dále pak v menším obchodě, specializované prodejně, ve farmářském obchodě či zdravé výživě nebo si je pěstují na vlastní zahrádce. Pokud lidé v České republice biopotraviny nakupují, činí to zejména z toho důvodu, že nejsou chemicky ošetřeny. Mezi další důležité důvody patří, že biopotraviny jsou kvalitnější, chutnější a čerstvější (Hanzlová, 2020).

V porovnání průzkumu této bakalářské práce a výzkumu Česká veřejnost o biopotravinách – Potraviny 2020 lze konstatovat, že v obou případech nejčastějším místem nákupu jsou supermarket/hypermarkety, dále menší samoobslužné prodejny, specializované prodejny a další. Obě šetření se také téměř shodují v důvodech nákupu biopotravin, kdy respondenti biopotraviny považují za kvalitnější potraviny oproti běžným (konvenčním) potravinám. Lepší výsledky pak v oblasti preference udržitelných potravin, biopotravin a celkové znalosti těchto pojmů vychází z průzkumu této bakalářské práce.

Průzkum ukázal, že spotřebitelé považují biopotraviny za kvalitnější oproti běžným (konvenčním) potravinám a nejvíce účastníků průzkumu biopotraviny nakupuje občas. Hlavními překážkami v nákupu těchto potravin jsou neznalost, vysoká cena a malá dostupnost.

V průběhu dotazníku měli respondenti možnost vyjádřit se na některé otázky písemně, resp. odpovědět na otevřené otázky. Někteří respondenti uvedli, že biopotravinám nevěří a udržitelné potraviny či biopotraviny neznají. Nejvíce účastníků průzkumu uvedlo, že pojmy jako udržitelné potraviny, ekologické zemědělství a biopotraviny již zaslechli, ale význam znají pouze rámcově.

Dle mého názoru by měli být spotřebitelé více informováni o udržitelných potravinách a biopotravinách, jak přísný kontrolní systém v ekologickém zemědělství funguje, jaký pozitivní vliv mají tyto potraviny a ekologické zemědělství na životní prostředí, a tím si získat jejich přízeň a důvěru. Vytvoření internetových stránek výrobce biopotravin může být jednou z možností, jak informovat spotřebitele o nabízeném zboží. Pokud již firma internetové stránky má, doporučením je zvýšit návštěvnost a popularitu webových stránek. Hledání informací na internetu je v současné době nedílnou součástí života lidí, může se však zvýšit propagace biopotravin i např. pomocí letáků ve specializovaných prodejnách či zvýšení reklam v TV či videí na sociálních sítích.

6. Summary

The bachelor's thesis deals with the topic of Consumer preferences of sustainable food – organic food. The trend of sustainable development of society must be supported by sustainable consumption, specifically the consumption of sustainable food. This thesis focuses on the consumption of organic food. These foods are produced with the utmost regard for environmental protection, but they are still not sufficiently preferred by Czech consumers. The goal of the work is a detailed definition of consumer priorities in the area of organic food and conditions for improving the current situation.

The work consists of a theoretical part and a practical part. The theoretical part contains a basic explanation, the practical part includes research and analysis of research results.

The conclusion is an evaluation of the situation and a proposal for improvement.

Key words: sustainable food, organic food, organic farming, consumer preferences, environment

7. Seznam použitých zdrojů

- [1] ABCERT se představuje. *ABCERT* (n.d.) Dostupné z: <https://www.abcert.cz/index.php>
- [2] About Codex Alimentarius (n.d.). *Codex Alimentarius*. Dostupné z: <https://www.fao.org/fao-who-codexalimentarius/about-codex/en/>
- [3] About FAO (n.d.). *Food and Agriculture Organization of the United Nations* Dostupné z: <https://www.fao.org/about/en/>
- [4] Bio a konvenční potraviny – jaká éčka v nich (ne)najdete (n.d.). *LOVIME.BIO*. Dostupné z: <https://www.lovime.bio/clanky/bio-a-konvencni-potraviny-jaka-ecka-v-nich-nenajdete/>
- [5] Biopotraviny – nejbezpečnější a nejvíce kontrolované potraviny (2017). *PROBIO*. Dostupné z: <https://www.probio.cz/cs/probio-svet/blog/biopotraviny-jsou-nejbezpecnejsi-a-nejvice-kontrolovane-potraviny-na-trhu-10013>
- [6] Biopotraviny (n.d.). *eAGRI*. Dostupné z: <https://eagri.cz/public/web/mze/potraviny/znacky-kvality-potravin/biopotraviny/>
- [7] Certifikace Rainforest Alliance – co to vlastně je?. (n.d.). *RACIO*. Dostupné z: <https://www.racio.cz/cs/novinky-a-rady/certifikace-rainforest-alliance-co-to-vlastne-je>
- [8] Co je Zelená dohoda pro Evropu?.(2022). *Fakta o klimatu*. Dostupné z: <https://faktaoklimatu.cz/explainer/zelena-dohoda-pro-evropu>
- [9] Codex Alimentarius (n.d.). *eAGRI*. Dostupné z: <https://eagri.cz/public/web/mze/potraviny/codex-alimentarius/>
- [10] Česká biopotravina roku. (n.d.). *PRO-BIO*. Dostupné z: <https://pro-bio.cz/projekty/ceska-biopotravina-roku/>
- [11] Dvorský, J. & Urban, J. (2014). *Základy ekologického zemědělství*. 2. aktualizované vydání. Dostupné z: https://eagri.cz/public/web/file/410563/EKO_zemedelstvi_2014.pdf
- [12] Ekologické zemědělství (n.d.). *eAGRI*. Dostupné z: <https://eagri.cz/public/web/mze/zemedelstvi/ekologicke-zemedelstvi/>
- [13] Ekologické zemědělství a rozvoj trhu v Evropě a Evropské unii (n.d.). *LOVIME.BIO*. Dostupné z: <https://www.lovime.bio/clanky/ekologicke-zemedelstvi-a-rozvoj-trhu-v-evrope-a-evropske-unii/>
- [14] Finance z fondů EU na klimatická opatření v ČR (n.d.). *Fakta o klimatu*. Dostupné z: <https://faktaoklimatu.cz/infografiky/fondy-eu>
- [15] Hanzlová, R. (2020). *Česká veřejnost o biopotravinách – Potraviny 2020*. Dostupné z: https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a5321/f9/OR201119.pdf
- [16] Historie (n.d.). *PRO-BIO*. Dostupné z: <https://pro-bio.cz/projekty/nejlepsi-biopotravina-roku/historie/>
- [17] Inclusive and Sustainable Territories and Landscapes Platform (n.d.). *Food and Agriculture Organization of the United Nations*. Dostupné z: <https://www.fao.org/in-action/territorios-inteligentes/componentes/produccion-agricola/contexto-general/en/>
- [18] Jak poznat bio výrobky?. (n.d.). *BIO ZÁŘÍ*. Dostupné z: <https://www.mesicbiopotravin.cz>
- [19] Kdo jsme (n.d.). *KEZ*. Dostupné z: <https://www.kez.cz/nabidka-sluzeb>
- [20] Klimatická změna (n.d.). *Fakta o klimatu*. Dostupné z: <https://faktaoklimatu.cz/temata/klimaticka-zmena>

- [21] Kontrolní systém EZ (n.d.). *eAGRI*. Dostupné z: <https://eagri.cz/public/web/mze/zemedelstvi/ekologicke-zemedelstvi/casto-hledate/kontrolni-system/>
- [22] Loga pro ekologické zemědělství (n.d.). *eAGRI*. Dostupné z: <https://eagri.cz/public/web/mze/zemedelstvi/ekologicke-zemedelstvi/dokumenty-statistiky-formulare/loga-a-znaceni/>
- [23] Moudrý, J. (1994). *České biopotraviny*. FOA.
- [24] Moudrý, J. (2007). *Ekologické zemědělství: vysokoškolská učebnice*. ZF JU.
- [25] Nejlepší biopotravina roku (n.d.). *PRO-BIO*. Dostupné z: <https://pro-bio.cz/projekty/nejlepsi-biopotravina-roku/>
- [26] O KAMPANI (n.d.). *BIO ZÁŘÍ*. Dostupné z: <https://www.mesicbiopotravin.cz/o-kampani/>
- [27] O SPOLEČNOSTI BIOKONT (n.d.). *Biokont*. Dostupné z: <https://www.biokont.cz/o-nas/>
- [28] Od zemědělce ke spotřebiteli (n.d.). *Evropská rada*. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/from-farm-to-fork/>
- [29] Organizace pro výživu a zemědělství (n.d.). *Evropská komise*. Dostupné z: https://agriculture.ec.europa.eu/international/international-cooperation/international-organisations/fao_cs
- [30] Označování „BEZ GMO“ (n.d.). *VFU*. Dostupné z: <https://cit.vfu.cz/legpo/CD/IVA%202020/9.%20Standard%20Bez%20GMO.pdf>
- [31] POPIS ČINNOSTI (n.d.). *Bureau Veritas*. Dostupné z: <https://www.bureauveritas.cz/o-nas-0>
- [32] První výrobce a velkoobchod potravin s certifikáty MSC (2015). *Bidfood*. Dostupné z: <https://www.bidfood.cz/o-nas/novinky/prvni-vyrobce-velkoobchod-potravin-certifikaty-msc>
- [33] Příčiny změny klimatu (n.d.). *Evropská komise*. Dostupné z: https://climate.ec.europa.eu/climate-change/causes-climate-change_cs
- [34] Rada přijala závěry týkající se nízkouhlíkového zemědělství (2022). *Evropská rada*. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2022/04/07/council-adopts-conclusions-on-carbon-farming/>
- [35] Registr ekologických podnikatelů (n.d.). *eAGRI*. Dostupné z: <https://eagri.cz/public/app/eagriapp/EKO/Prehled/>
- [36] *Ročenka 2021 – Ekologické zemědělství v ČR (2023)*. Praha. ISBN 978-80-7434-696-5. Dostupné z: https://eagri.cz/public/web/file/721691/Rocenka_ekologickeho_zemedelstvi_2021_web.pdf
- [37] Šarapatka, B., & Urban, J. (2006). *Ekologické zemědělství v praxi*. PRO-BIO.
- [38] Tajemná loga na potravinách. Vyznáte se v nich? *LOVIME.BIO* [online]. Dostupné z: https://www.lovime.bio/wp-content/uploads/2019/07/Leták_Tajemná-loga-na-potravinách_vFIN.pdf
- [39] Trvale udržitelné vaření (n.d.). Dostupné z: <http://suskinder.suscooks.eu/cs/dil-3-trvale-udrzitelne-vareni>
- [40] Udržitelný rozvoj (n.d.). Dostupné z: <https://ma21.cenia.cz/LinkClick.aspx?fileticket=9-kap8EsyCc%3D&tabid=5913&portalid=0&mid=568&language=cs-CZ>
- [41] Zákon č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství (n.d.). Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-242>
- [42] Zelená dohoda pro Evropu (n.d.). *Evropská komise*. Dostupné z: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_cs

[43] Změna klimatu (n.d.). *Ministerstvo životního prostředí* Dostupné z: https://www.mzp.cz/cz/zmena_klimatu

8. Seznam obrázků

Obrázek 1: Zelená dohoda pro Evropu	11
Obrázek 2: Klimatické cíle EU	12
Obrázek 3: GMO FREE	18
Obrázek 4: Eurolist	18
Obrázek 5: KLASA.....	18
Obrázek 6: FAIRTRADE.....	19
Obrázek 7: Rainforest Alliance.....	19
Obrázek 8: MSC.....	20
Obrázek 9: Ekologické zemědělství.....	22
Obrázek 10: Logo KEZ o. p. s.	26
Obrázek 11: Logo ABCERT.....	26
Obrázek 12: Biokont s. r. o.	27
Obrázek 13: Logo Burneau Veritas	27
Obrázek 15: Eurolist	35
Obrázek 14: Biozebra.....	35

9. Seznam tabulek

Tabulka 1: Vývoj celkové výměry a počtu farem v ekologickém zemědělství (1990-2021)	30
Tabulka 2: Počet ekofarem a výměra celkové plochy v EZ v krajích ČR v roce 2021	31
Tabulka 3: Počet registrovaných subjektů v EZ k 31. 12. 2020 a 2021	32
Tabulka 4: Vývoj struktury půdního fondu v ekologickém zemědělství (2000-2021)	32
Tabulka 5: Procentní srovnání struktury půdního fondu v EZ ve vybraných letech (2000-2021).....	33
Tabulka 6: Vývoj trhu biopotravin v ČR (2007-2020)	37
Tabulka 7: Podíl hlavních kategorií potravin na celkovém obratu biopotravin (2007-2020).....	37
Tabulka 8: Podíl hlavních odbytových míst na celkovém obratu biopotravin (2007-2020).....	38
Tabulka 9: U kterých potravin by Vás tento údaj nejvíce zajímal?	49
Tabulka 10: Tvrzení o ekologickém zemědělství	50
Tabulka 11: Konkrétní ekologické farmy dle respondentů.....	51
Tabulka 12: Důvody, proč respondenti biopotraviny nenakupují.....	54
Tabulka 13: Biopotraviny postrádané v nabídce.....	56
Tabulka 14: U kterých biopotravin nejvíce oceňujete jejich vysokou kvalitu?	57
Tabulka 15: Biopotraviny s neadekvátně vysokou cenou.....	58
Tabulka 16: ŽP nevěnují pozornost	62
Tabulka 17: Zájem o ŽP.....	62
Tabulka 18: Ti, kteří nepreferují UP	63
Tabulka 19: Ti, kteří preferují UP	63
Tabulka 20: Ti, kteří nepreferují jednotné logo UP	64
Tabulka 21: Ti, kteří preferují jednotné logo UP	64
Tabulka 22: Význam pojmů znají pouze rámcově.....	66
Tabulka 23: Zatím se s pojmy nesetkali.....	66
Tabulka 24: Pojmy znají přesně	66
Tabulka 26: Kvalita biopotravin je vyšší	67
Tabulka 25: Kvalita biopotravin není vyšší	67

10. Seznam grafů

Graf 1: Vývoj celkové výměry a počtu farem v EZ a podílu na celkovém ZPF (1990-2021)	30
Graf 2: Vývoj trhu biopotravin ve světě, Evropě a EU (2000-2020).....	39
Graf 3: Pohlaví.....	44
Graf 4: Věk.....	45
Graf 5: Ekonomická aktivita.....	45
Graf 6: Nejvyšší dosažené vzdělání	46
Graf 7: Znalost pojmu "udržitelné potraviny"	46
Graf 8: Která loga souvisí podle Vašeho názoru s udržitelnými potravinami?	47
Graf 9: Zájem o životní prostředí.....	48
Graf 10: Míra preference udržitelných potravin	48
Graf 11: Odlišení udržitelných potravin formou loga.....	49
Graf 12: Znalost pojmu "ekologické zemědělství"	50
Graf 13: Znalost pojmu "biopotraviny"	52
Graf 14: Odkud tento pojem znáte?	52
Graf 15: Kterým logem jsou v ČR povinně označovány biopotraviny?.....	53
Graf 16: Vnímání přítomnosti biopotravin v obchodě.....	53
Graf 17: Nákup biopotravin a jak často	54
Graf 18: Jak často nakupujete následující biopotraviny?.....	55
Graf 19: Nabídka biopotravin na českém trhu	56
Graf 20: Považujete kvalitu biopotravin za vyšší oproti běžným (konvenčním) potravinám?.....	57
Graf 21: Odpovídá podle Vašeho názoru obecně cena biopotravin jejich vyšší kvalitě?.....	58
Graf 22: Průměrná měsíční útrata 1 osoby v Kč.....	59
Graf 23: Nejčastější místa nákupu biopotravin.....	60
Graf 24: Největší překážky u nákupu biopotravin.....	60

11. Seznam příloh

Příloha č. 1: Dotazník s názvem Spotřebitelské preference udržitelných potravin – biopotraviny

Příloha č. 2: Tabulka se seznamem konkrétních ekofarek dle respondentů

Příloha č. 1: Dotazník s názvem Spotřebitelské preference udržitelných potravin – biopotraviny

Spotřebitelské preference udržitelných potravin - biopotraviny

Dobrý den,

jsem studentkou Ekonomické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích a v rámci své bakalářské práce na téma **"Spotřebitelské preference udržitelných potravin - biopotraviny"** bych Vás chtěla poprosit o vyplnění následujícího dotazníku. Výsledky budou zpracovány anonymně.

Předem děkuji za vyplnění dotazníku.

Hana Svobodová

Obecné informace:

1 Pohlaví:

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Muž Žena
 Jiné...

2 Věk:

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- do 20 let 21-35 let 36-50 let 51-65 let 66 let a více

3 Ekonomická aktivita:

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Zaměstnanec OSVČ Nezaměstnaný/á Student Na rodičovské dovolené Důchodce
 Jiné...

4 Nejvyšší dosažené vzdělání:

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Základní vzdělání Střední vzdělání s výučním listem Střední vzdělání s maturitní zkouškou Vyšší odborné vzdělání
 Vysokoškolské vzdělání - bakalářský stupeň Vysokoškolské vzdělání - magisterský stupeň Vysokoškolské vzdělání - doktorský stupeň

5 Znáte pojem udržitelné potraviny?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Ano, pojem znám a vím přesně, co znamená Ano, někdy jsem již pojem zaslechl/a, ale význam znám jen rámcově Ne, s pojmem jsem se zatím nesetkal/a

Komentář č. 1: **Udržitelné potraviny jsou takové potraviny, u kterých celý výrobní cyklus (včetně distribuce) minimalizuje negativní a maximalizuje pozitivní zdravotní, sociální, ekonomické a environmentální dopady na životní prostředí.**

6 Která loga souvisí podle Vašeho názoru s udržitelnými potravinami?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu nebo více odpovědí*

7 Zajímáte se o stav životního prostředí?

Nápověda k otázce: *(1-vůbec; 5-ano, velmi)*

8 Do jaké míry preferujete udržitelné potraviny?

Nápověda k otázce: *(1-vůbec; 5-významně)*

9 Uvítali byste odlišení udržitelných potravin formou loga?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Ano Ne Nevím

10 U kterých potravin by Vás tento údaj nejvíce zajímal?

Nápověda k otázce: *Návaznost na otázku č. 9*

Ekologické zemědělství:

11 Znáte pojem ekologické zemědělství?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Ano, pojem znám a vím přesně, co znamená Ano, někdy jsem již pojem zaslechl/a, ale význam znám jen rámcově Ne

12 Zkuste označit 3 tvrzení, která si nejvíce spojíte s ekologickým zemědělstvím:

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu nebo více odpovědí*

Ekologické zemědělství nepoužívá syntetické/chemické přípravky na hnojení, ochranu rostlin apod.

Ekologické zemědělství preferuje životní pohodu zvířat

Ekologické zemědělství je významně spojeno s dotacemi

Ekologické zemědělství pozitivně ovlivňuje kvalitu půdy

Ekologické zemědělství je poměrně nedůvěryhodný systém

Ekologické zemědělství produkuje zdravé a chutné potraviny

Ekologické zemědělství není spojeno s využíváním GMO

Jiné...

13 Vybavíte si konkrétní farmu hospodařící v režimu ekologického zemědělství?

Nápověda k otázce: *Napište*

Komentář č. 2: Zemědělství celosvětově odpovídá za jednu třetinu emisí skleníkových plynů. Je to největší hybná síla ztráty biologické rozmanitosti a odlesňování, což dále prohlubuje krizi udržitelnosti, které čelíme.

Komentář č. 3: Ekologické zemědělství představuje hospodaření s kladným vztahem ke zvířatům, půdě, rostlinám a přírodě. Produkuje zdravé a kvalitní potraviny trvale udržitelným způsobem.

Biopotraviny:

14 Znáte pojem biopotraviny?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

Ano, pojem znám a vím přesně, co znamená Ano, někdy jsem již pojem zaslechl/a, ale význam znám jen rámcově Ne

15 Odkud tento pojem znáte?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu nebo více odpovědí*

Škola Média Rodina Přátelé Sociální sítě

Jiné...

Komentář č. 4: Biopotraviny jsou potraviny rostlinného nebo živočišného původu, které pocházejí z ekologického zemědělství. Biopotraviny podléhají přísné kontrole, jejich výroba je řízena pravidly danými zákonem o ekologickém zemědělství.

16 Kterým logem jsou v ČR povinně označovány biopotraviny?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu nebo více odpovědí*

17 Vnímáte přítomnost biopotravin v obchodě?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Ano, často v obchodech registruji nabídku potravin
- Občas si nabídky biopotravin v obchodech všimnu
- Biopotravinám vůbec nevěnuji pozornost

18 Nakupujete biopotraviny a jak často?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Biopotraviny nakupuji pravidelně
- Občas
- Vůbec biopotraviny nenakupuji

19 Pokud jste zvolili u otázky č. 17: biopotraviny vůbec nenakupují, proč biopotraviny nenakupujete?

20 Jak často nakupujete následující biopotraviny?

Nápověda k otázce: *Změřte pořadí položek dle svých preferencí (1.-nejdůležitější; poslední-nejméně důležitá)*

Mléko a mléčné výrobky	<input type="text"/>
Maso a masné výrobky	<input type="text"/>
Obiloviny a mlýnské výrobky	<input type="text"/>
Ovoce	<input type="text"/>
Zelenina	<input type="text"/>
Vejce	<input type="text"/>
Sladkosti a cukrovinky	<input type="text"/>

Luštěniny	<input type="text"/>
Těstoviny	<input type="text"/>
Nealkoholické nápoje	<input type="text"/>
Jiné...	<input type="text"/>

21 Jaká je podle Vašeho názoru nabídka biopotravin na českém trhu?

Nápověda k otázce: (1-nedostatečná; 5-výborná)

☆☆☆☆☆ / 5

22 Které biopotraviny nejčastěji postrádáte v nabídce?

23 Považujete kvalitu biopotravin za vyšší oproti běžným (konvenčním) potravinám?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- Určitě ano
 Spíše ano
 Spíše ne
 Určitě ne

24 U kterých biopotravin nejvíce oceňujete jejich vysokou kvalitu?

25 Odpovídá podle Vašeho názoru obecně cena biopotravin jejich vyšší kvalitě?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- Určitě ano, kvalita biopotravin je významně vyšší
 Ano, ale jen částečně
 Ne, biopotraviny jsou významně předražené

26 U kterých biopotravin považujete cenu za neadekvátně vysokou?

27 Jakou částku (v Kč) utratíte průměrně měsíčně za biopotraviny (1 osoba)?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- 0-200 Kč 201-400 Kč 401-600 Kč 601-800 Kč 801-1000 Kč 1001 Kč a více

28 Kde biopotraviny nakupujete nejčastěji?

Nápověda k otázce: *Změňte pořadí položek dle svých preferencí (1-nejdůležitější; poslední-nejméně důležitá)*

Supermarket/hypermarket	<input type="text"/>
Menší samoobslužná prodejna	<input type="text"/>
Prodejna "zdravé výživy"	<input type="text"/>
Drogerie	<input type="text"/>
Lékárna	<input type="text"/>
E-shop	<input type="text"/>
Farmářská prodejna	<input type="text"/>
Trh/tržnice	<input type="text"/>
Ekologická farma	<input type="text"/>
Jiné...	<input type="text"/>

29 Co je pro Vás největší překážkou u nákupu biopotravin?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu nebo více odpovědí*

- Vysoká cena Relativně nízká kvalita Malá dostupnost Neznalost (chybí mi informace)
- Jiné...

Příloha č. 2: Tabulka se seznamem konkrétních ekologických farem dle spotřebitelů

Konkrétní ekologická farma	Počet
Ne, neznám/nevybavím si	101
Nevím	17
Ekofarma Kvilda	6
Farma Olešná	5
Farma Mlýnský Dvůr Třeboň	4
Farma Highland Horská Kvilda	3
Farma Borová	3
Ekostatek Vlkaněč	3
Ekofarma Horní Chrášťany	3
Ekofarma Hajná Hora	3
Biofarma Slunečná	3
Bio farma pod Hájkem	2
Zelené údolí Heřmanov	2
Věra Vondrušková (Strunkovice)	2
Školní statek Horšov	2
Statek U Roubené studny	2
Roulenců Dvůr	1
Opařany, Lukava, Bovine	1
Mlýnská Dvůr	1
Mlýn Podhora	1
Maletická farma	1
Libinské sedlo, Volovice	1
JZD	1
Chov Charolais	1
Hroznějovice	1
Horský statek Abertamy	1
Farma Ehl, Mitrovský Angus, Ekofarma Bošina, Biofarma Šonov	1
Farma Malonty	1
Farma Loužná	1
Farma Květomluva	1
Farma Jandrt s.r.o.	1
Farma Holany	1
Farma Bovine	1
Farma Borek	1
Eko statek	1
Ekologická farma zámek Skřivaň	1
Ekologická farma Koňákov	1
Ekologická farma Holany	1
Ekologická farma EKO AGRA	1
Eko farma Žítek	1
Ekofarma Útušice	1
Ekofarma u Kotyků	1

Zdroj: Vlastní zpracování

Ekofarma Šumava u Nýrska	1
Eko farma Svitavy	1
Ekofarma Rytířova Lhota	1
Ekofarma Pod Radyní, s.r.o.	1
Ekofarma Nelepeč	1
Ekofarma Kraml Stachy	1
Ekofarma Javorník	1
Ekofarma CountryLife	1
Ekofarma Branná	1
Ekofarma Bošina	1
EkoFarma Antonín Pichl Borová Lada	1
Ekofarma Alpská chalupa	1
Bio Vavřinec	1
Biofarma Zelený Dvůr	1
Biofarma Sasov	1
Bio farma Nová Střítež	1
Biofarma Janouškovi Hoštice	1
Bio Farma Ekl	1
Biofarma Dolínek	1
Biofarma Arnoštice	1
Farma Děčany	1
Farma u Hrušků Stvolny	1

Zdroj: Vlastní zpracování